امپریالیزم

د ځوانانو لپاره

لیکنه: محمد رضا قرباني
پښتو ژباړه: خسرو گلسرخي

یــادونــه

ملګرو! یاد کتاب چې د ایراني ملګري ښاغلي محمد رضا قرباني لخوا په ۱۳۵۹ کال کې کښل شوئ دی؛ د هغو ځوانانو او کسانو لپاره چې د لومړي ځل لپاره غواړي د مارکسیستي ادبیاتو په ځانګړي ډول د مارکسیستي سیاسي اقتصاد سره بلدتیا ومومي،خورا ګټور تمامېږي. همدارنګه یاد کتاب د سیاسي اقتصاد د پیچلو مسائلو او د زیارکښانو د لومړي مشر ملګري مارکس په[کپیټال] نومې کتاب باندی د لاښه پوهېدو په موخه نسبتاً اغېزمند تمامېدئ شي او دا چې یادکتاب د ډېر ساده او هوسا متن لرونکی دی نو د هیواد ټولو ځوانانو بالخصوص هغوی ته چې غواړي په لومړي ګام کې خپل هیواد د امپریالیزم له وحشي جبره او په دویم پړاو کې د هیواد او نړئ زیارکښه طبقه د پانګې له ژغ څخه وژغوري د علمي قطب نما پحیث ورته د لوستلو توصیه کوم.

البته په دې برخه کې یوې موضوع ته لنډه اشاره کوم؛ هغه دا چې په یاد کتاب کې د نرخ سود(د ګټې نرخ) اړوند یو ژوندی مثال وړاندي شوی دی خو په تاسف سره چې د مثال دویمه برخه له یو څه نیمګړتیا او تر کومه چې زه انګېرم له یو لړ حسابي ستونزو سره هم مخ ده چې د سمولو په موخه مې ډېره هڅه وکړه خو ونه توانېدم چې یاده برخه لکه څنګه چې باید وي اصلاح کړم نو د همدې لپاره مې د یاد مثال په لومړۍ برخه چې تر ډېره د متن مفهوم تر لوستونکو رسوي، بسنه وکړه...چې په راتلونکې کې به حتماً دا تشه له منځه یوسم...

د دې کتاب پورته مثبتو ځانګړنو ته په کتو سره وایم چې که ملګری قرباني ژوندی وي له همدې ځایه ورته سور سلام او که له نړۍ څخه یې سترګې پټې کړي وي نو پاک روح ته یې ډېر ډېر درودونه استوم...او په پای کې د ملګري لال پاچا پټنګ څخه په ټوله واقعي خلقي مینه مننه کوم چې د یاد کتاب د پښتو ژباړې په سمونې او ټایپلو کې یې نه ستړي کېدونکې مرسته راسره وکړه...

خ – ګلسرخي

۱۳۹۹ کال

سهار وختي د کلي خلک يو يو د خپل ورځني کار په موخه له خپلو کورونو څخه بېرون ته راوتل،هټيوالو د خپلو هټيو دروازې پرانيستلې او د ميزونو ترشا د پېرېدونکو په تمه ناست ول.ښځې او ماشومان د وچې ډوډۍ د اخيستلو په موخه د نانوايي لور ته تلل او بيا د پنير،شيدو او نورو اړتيا وړ توکو رانيولو لپاره د څو نورو هټيو لور ته چې هلته موجود ول،ورتلل.

په دې وخت کې سړی هم له کوره دباندې راووت،خو هغه بار چې د ده په اوږو ؤ، داسې معلوميده چې د سفر هوډ لري.

د هغه ځيره ټولو ته د پېژندلو وړ وه. کله چې هغوی د ده په اوږو بار وليد مخې ته راغلل او په ګډه سره يې وويل:له خيره؟

سړي ځواب ورکړ:د آزادۍ ښار ته ځم.

خلک چې له پخوا نه د دې ورځې په تمه ول خوښ او ترې را چاپېر شول او ده ته ئې د برياليتوب هيله وکړه.

سړي د آسمان په لور وکتل، دا چې آسمان شين او ځليدونکی ؤ نو نوموړي د رضايت په موخه مسکا وکړه، سر يې ښکته او پر خپله مخه روان شو.

خلکو چې د هغه په لوري د مهربانۍ او امید نظر درلود څنګ ته شول او نوموړي ته یې لار پرانیستله.

سړي کلی شاته پرېښود او ځنګله ته ننوت خو له یو څه مزل وروسته ناڅاپه له یوه وږي لېوه سره مخ شو.

لېوه چې تیاره مړۍ وموندله ژبه یې په شونډو تېره کړه او وویل:اې ځلمیه! ځان دې د مرګ لپاره تیار کړه،ځکه غواړم چې ودې خورم.

سړي:وویل ما څه کړي دي چې غواړي ومې خوري.

لېوه:تا کوم کار نه دی کړی خو زما خوی همداسې دی چې د لوږې په وخت کې انسانان او نور ځاروي ښکار او خپله ګېډه پرې مړه کړم.

سړي وویل: ته ډېر بې رحمه یې.

لېوه وویل: زما ګناه څه ده؟ زه لوږې بې رحمه کړی یم.

سړي وویل: خو زه داسې یوه هیله لرم چې باید ورته ورسېږم.

لېوه وويل: هغه هيله څه ده؟

سړي وويل: آزادۍ ته رسېدل.هو زه غواړم چې د آزادۍ ښار ته ورسېږم او خلکو ته آزادۍ راونيسم.

لېوه وويل: اوس چې داسې ده نو زه په يوه شرط ستا له خوړو څخه ډډه کوم او هغه دا چې زما لپاره به هم آزادۍ رانيسې، که دا کار وکړې زه په آرامه سره کولئ شم چې پرته د شپانه او د هغه د سپيو له وېرې د مېږانو په رمه حمله وکړم.

سړي قول ورکړ چې لېوه ته به آزادۍ اخلي او بيا يې خپله لارونيوه،لمر د ونو له ښاخونو خپله رڼا ځلولوه.د سړي د ګامونو غږ د مرغانو په آوازونو کې ورکيده.نيمه ورځ وه چې ستړی او ستومانه د ونو په منځ کې د دمې لپاره کښېناست،ډوډۍ او پنېر يې نوشيجان کړل،را ولاړشو او خپله لاره يې ونيوله چې ناڅاپه هوسۍ مخته ورغله.

هوسۍ وويل:ته هماغه سړئ يې چې د آزادۍ ښار ته ځې؟

سړي ځواب ورکړ: هو. خو ته له کومه پوهېږې؟

هوسۍ وويل: هغه مرغه چې سره ملګري يو دا خبره تر ما راورسوله.

سړي وويل: مرغه له کومه پوه شو؟

هوسۍ وويل: له لېوه سره يې ستا خبرې اوريدلي دي.

سړي نورې خبرې ونه کړې او څرنګه يې چې غوښتل حرکت يې وکړ،هوسۍ ورته وويل،وعده راکوې چې ما ته به هم آزادۍ اخلې؟ سړي د هوسۍ غوښتنې ته پام ونه کړ،هوسۍ ورته وويل هماغه لېوه چې تا سره يې خبرې کولې زما آزادي يې سلب کړي او زما ژوند يې تريخ کړی. زه د هغه د نه خوشي کېدو په موخه آزادۍ غواړم.

د سړي زړه د هغې په حال وسوځيده او قول يې ورکړ چې آزادۍ به ورته اخلي او خپلې لارې ته يې دوام ورکړ.

د لمر لوېدو په وخت د ځنګله پای ته ورسېده، آسمان پاشلو وربځو نيولی ؤ په سختۍ سره يې د تپې سرته ځان ورساؤ.

ښار په ښه توګه سره ښکاريده، بار يې په ځمکه کېښود او خپله کېناست تر څو لږ آرام وکړي.

وروسته له یوځه مودې کله چې تیاره شوه پاڅیدو او له تپې نه د ښار په لور وخوځید،د ښار مغازې یوه په بله پسې بندیدلې او په لارو کې تک راتګ کمېدو.

له کرکیو د څراغونو رڼا له ورایه بریښیده.سړي له یوه لاروي نه وپوښتل:چیرته کولۍ شم چې آزادۍ وپېرم؟ لاروي ځواب ورکړ،ټول دکانونه یې لري.

بل سهار په داسې حال کې چې درې بستې یې په لاس کې وې د خپل ښار په لور روان شو،آزادۍ مخکې له مخکې بسته بندي شوي وې،یوه بسته یې د ځان او خپلو ښارمندانو لپاره، یوه د هوسۍ او بله هم د لېوه لپاره وه،ځنګله ته ننوت له ونو ورتېر شو او هغه یې غوټه غوټه تر شا پرېښودې ورسته له ډېر پلي مزل څخه تر هوسۍ ورسېدو.یوه بسته یې هغې ته ورکړه.

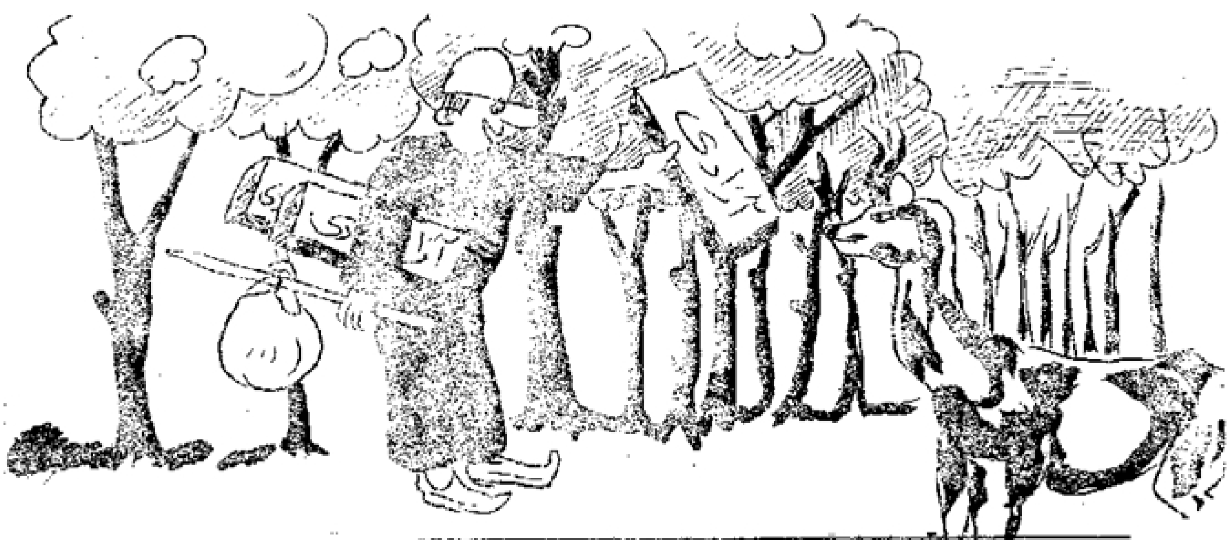

لاره کې لېوه هم خپله د آزادۍ بسته ترلاسه کړه.

وروسته له هغې په ډېرې چټکۍ سره یې د خپل ښار په لور ګامونه واخیستل او ښار ته ورسېده،یو ځلې د کور په لور لاړ کړکۍ او ورونه یې وتړل ترڅو د بستې د سر په خلاصولو سره آزادۍ ونه تښتي له ډېرې لیوالتیا وروسته یې د بستې سر خلاص کړ.ګوري چې یو مرغه له بستې را بهر او په پنجرې کېناسته،سړی ګوته په غاښ شو چې دا اوس څه ډول آزادۍ ده؟

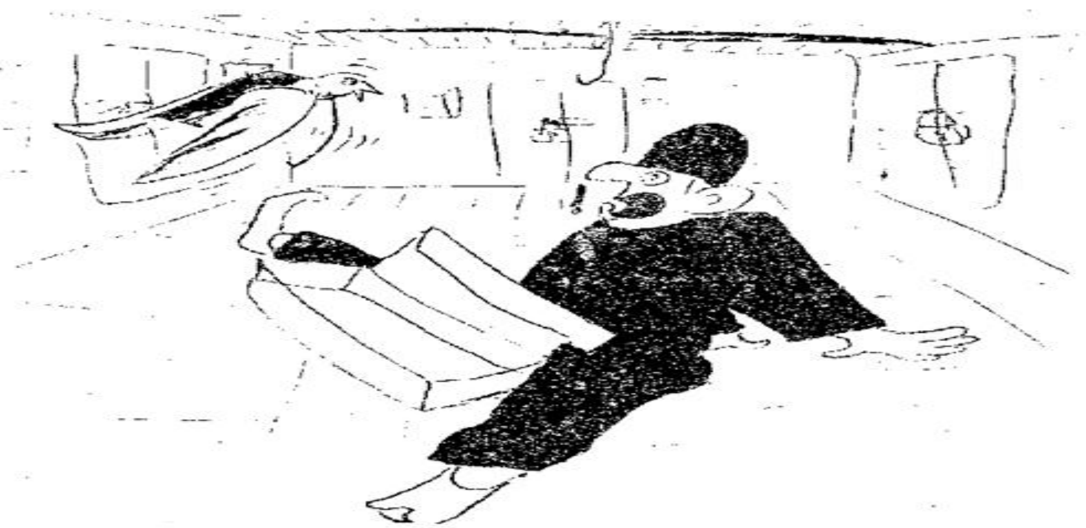

مرغه په خبرو شو او ویې ویل:دا ته دې آزادۍ پسې ګرځې،خو هغه ښار ته چې ته تللی وې او ستا په خیال چې آزادي دې را ونیوله هغه هم د دې هیواد یو ښار دی. که هلته آزادي وی نو دلته به هم وه خو دا چې په ښار کې مرغه ته آزادۍ ویل کېږي او هلته مرغان هم ډېر دي نوم یې د آزادۍ ښار ګرځیدلی او بل دا چې ګرانه دوسته آیا آزادۍ د پیرلو وړ ده؟

سړي وویل: آیا له دې پرته بله لار هم شته؟

مرغه وخندل او ویې ویل: اول خو دا وواېه چې ته د څه لپاره آزادۍ غواړې ترڅو زه هم دا درته ووایم چې څنګه باید تر آزادۍ ورسیږې.

سړي وویل:غواړم چې هغه خلکو ته ورکړم ترڅو له پانګوالو ونه ډار شي او آزادانه هر هغه څه چې وغواړي ووایي.

ریښتیا دا چې زموږ د هیواد خلک په ځانګړي ډول هغوی چې کارخانو کې کار کوي، سره له دې چې له سهاره تر ماښامه زیار باسي خو بیا هم ډېر بې وزله او وږي دي. سرې خبرې غوږې کړې او د پنجرې لور ته راغی،پنجره یې پرانیستله او مرغه ته یې وویل هغه دودونه وینې؟

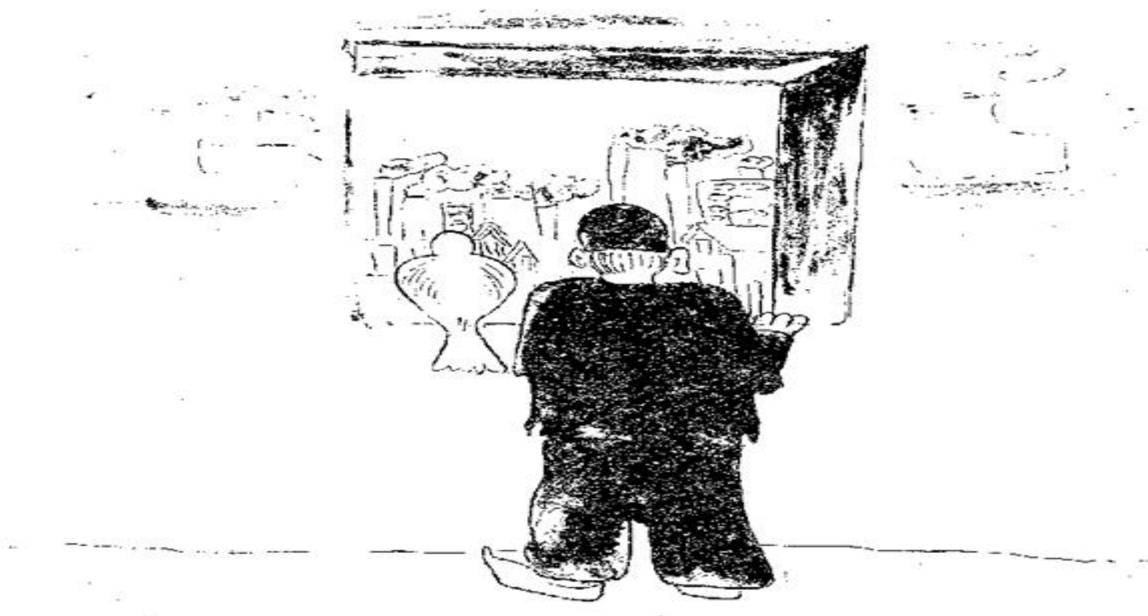

مرغه وویل: هو.

سرې وویل: هغه د کارخانې دودونه دي. د ډېرو کارګرانو کورونه چې کنډوالو ته ورته دي همالته دي د آولادونو لوبغالي یې په خاورو او چټلیو کې دي. هغوی سره د ټولو زخمتونو چې ګالي یې بیا هم تر ټولو ناداره او بې وزله دي.خو د کارخانو خاوندان پرته له کوم زیاره د ښو ماڼیو او سترو حویلیو لرونکي دي؛ ښه خواړه خوري او ګران بیه مشروبات څښي لنډه دا چې ټول ژوند په عیاشۍ او خوښۍ کې تیروي. دوی سره له دې چې ځانونه د کارخانو خاوندان ګڼي د هیواد په ټولو چارو کې هم برلاسي دي.مثلاً یو له دغو پانګوالو څخه د هیواد ولسمشر هم دی چې هیڅوک یې په وړاندې خبرې نه شي کولای هو ګرانه مرغه! ما آزادي اخیسته تر څو یې زیارکښې طبقې(کارګرانو)ته وسپارم چې آزادانه خپل رنځونه او غوښتنې بیان کړي.

مرغه وویل: هماغسې چې آزادۍ پیرل کېږي نه ورکول کېږي هم نه! آزادۍ باید ترلاسه شي.د آزادۍ لپاره باید شعوري مبارزه ترسره او وینه ورکړل شي.لنډه دا چې د دې هیواد خلک به هله ریښتیني ازادۍ او برابرۍ ته ورسیږي چې له خپل هیواد نه د امپریالېزم لاسونه لنډ کړي.

سږي پوښتنه وکړه: دا امپریالېزم بیا څه شئ دی؟

مرغه وویل: امپریالیزم د امپریال نه اخیستل شوی.امپریال یاني امپراطوري او د امپریالېزم مانا د امپراطورۍ څخه ملاتړ کولو ته وایي.امپریالېست هم هغه هیواد یا شخص ته ویل کېږي چې د امپراطورۍ پلوی وي. د امپراطورۍ نه موخه دا ده چې یوه حکومت ډېرې سیمې لاندې کړې وي او د هغو سیمو ملتونه دې ته اړ باسي تر څو د حاکم حکومت تابع واوسي.نو په دې آساس د امپریالیزم ساده مانا په نورو هیوادونو یرغل او نړیوال توب دی.امپریالېزم هغه مار ته ورته دی چې زرګونه سرونه لري پداسې حال کې ټول پوهیږي چې داسې کوم مار شتون نه لري خو زه دلته ځینې وختونه د امپریالېزم پرځای د زرسري مار یادونه کوم.

هغه د دې لپاره چې کله کله وکولۍ شو د امپریالیزم اړوند په هوسا توګه سره خبرې وکړو.اوس راځو اصلي موضوع ته.

زر سرۍ مار(امپریالیزم)په لومړیو کې زر نه بلکه د سرونو شمېر یې له سلګونو هم کم و. هر څومره چې یې عمر اوږدیده او ستریده د سرونو شمېر یې هم ورسره ډېریده؛ چې بالاخره په انګلستان کې د مار د سرونو شمېر تر زرو ورسېده کله چې مار زر سرۍ شي په دې مانا چې زوړ شوی او د ژوند وروستۍ پړاو تېروي.

سړي وویل: منظور دې دا دی چې زر سرۍ مار هغه مار دی چې زوړ شوی یاني امپریالېزم د پانګوالۍ(سرمایه دارۍ)وروستۍ پړاو دی؟

مرغه وویل: هو د مار نه یې موخه پانګوالي او له زر سري مار څخه موخه امپریالېزم دی، نو کله چې پانګوالۍ وده وکړي په پای کې خپل وروستي پړاو(امپریالېزم) ته ګام ور اخلي. دلته ده چې پانګوالۍ نوره زړه او مرګ ته نږدې شوي ده.

سړي وویل: کولی شې چې د زر سري مار ټوله کیسه راته وکړې؟

مرغه وویل: ما هم همدا غوښتل؛ آلبته که زغم یې ولرې. دا کیسه خوله په خوله زموږ له پلرونو او میندو تر موږه را رسیدلې ده.

ول نه ول زما او ستا پرته نور ډېر څېزونه ول؛ پدې ځمکه ډېرې هیوادونه شته چې هلته هم مارونه شتون لري، خو هغه وخت یو یې هم زر سرۍ نه و ترڅو چې له دې ډلې څخه په یوه هیواد کې د مار سرونه ډېر شول،آلبته تر زرو ونه رسېدل خو نور څه پاتې نه وو چې د زرو خاوند شي د دې هیواد خلک ډېر بې وزله ول کله چې به د له هغوی نه پوښتنه وکړه چې ولې ناداره او بې وزله یاست په ځواب کې به یې ویل: زموږ قسمت همدا دی او د راتلونکې غوښتنه همدا ده!

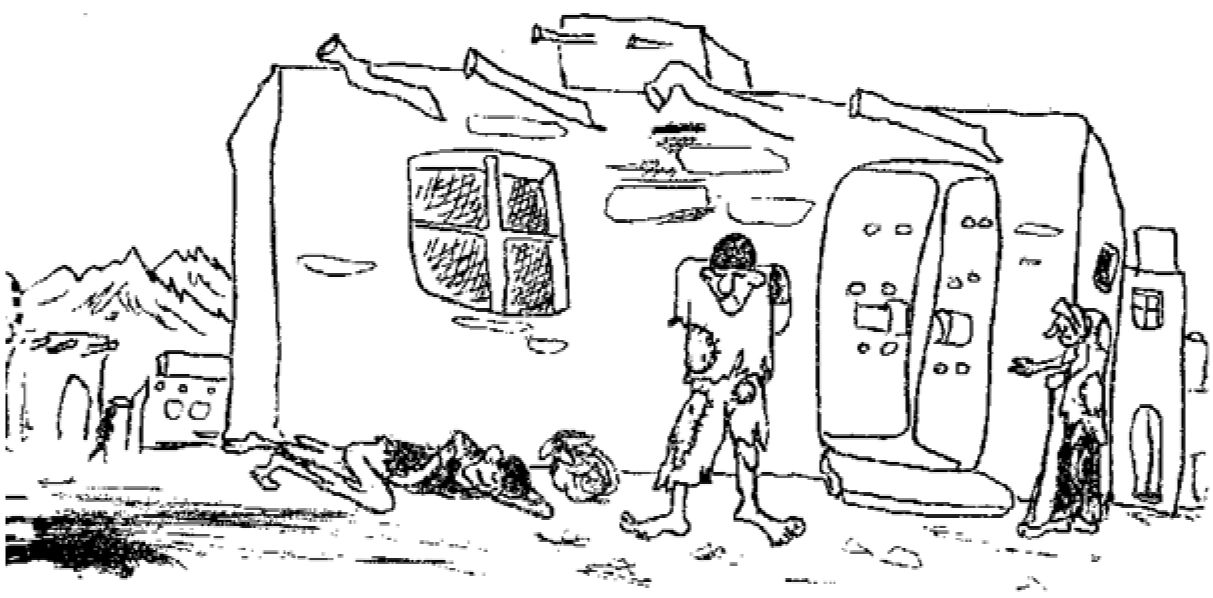

او دې ته ورته نورې خبرې خو اصلي لامل یې بل څه و او هغه هم د همغه مار شتون و چې زر سرۍ شي. هو په هماغه هیواد کې ستر مار شتون درلود چې د هیواد ټول ثروت یې لکه سره زر،مس،آلماس،نفت او داسې نور ډېر څه یې لوټل او هر یو د ښه ژوند لرونکی و.

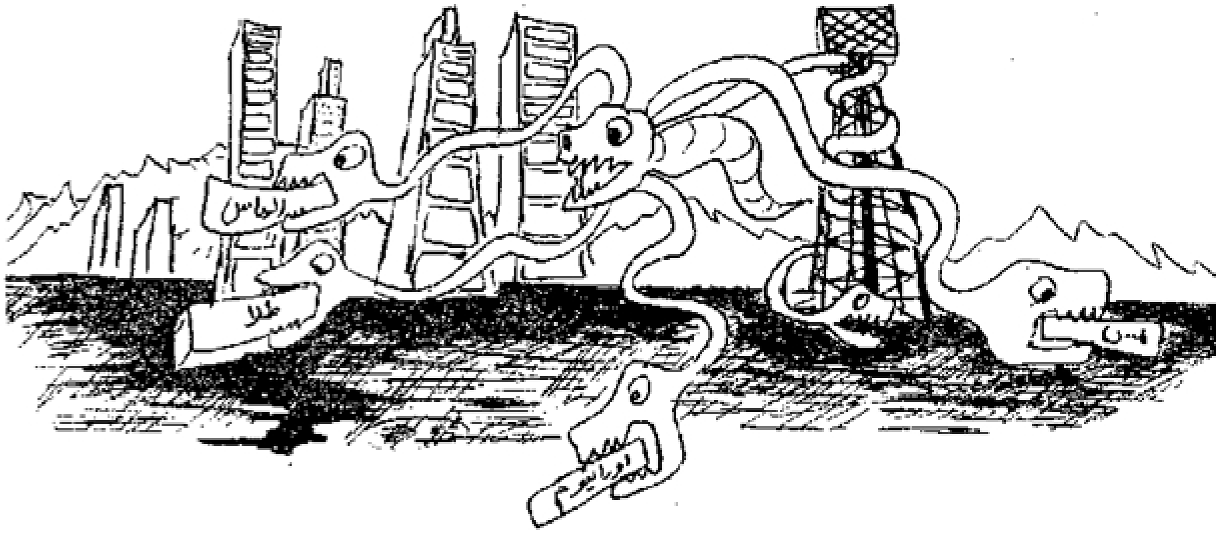

پاته دې نه وي سره له دې چې دا سرونه د یوه بدن غړي او مال وو او ټولو ته له یوه زړه وينه رسېده خو بيا هم په خپلو کې نه سره جوړيدل او هر يوه غوښتل چې ډېرې پيسې او ثروت ولري هغه و چې له يو بل سره په سيالۍ شول.

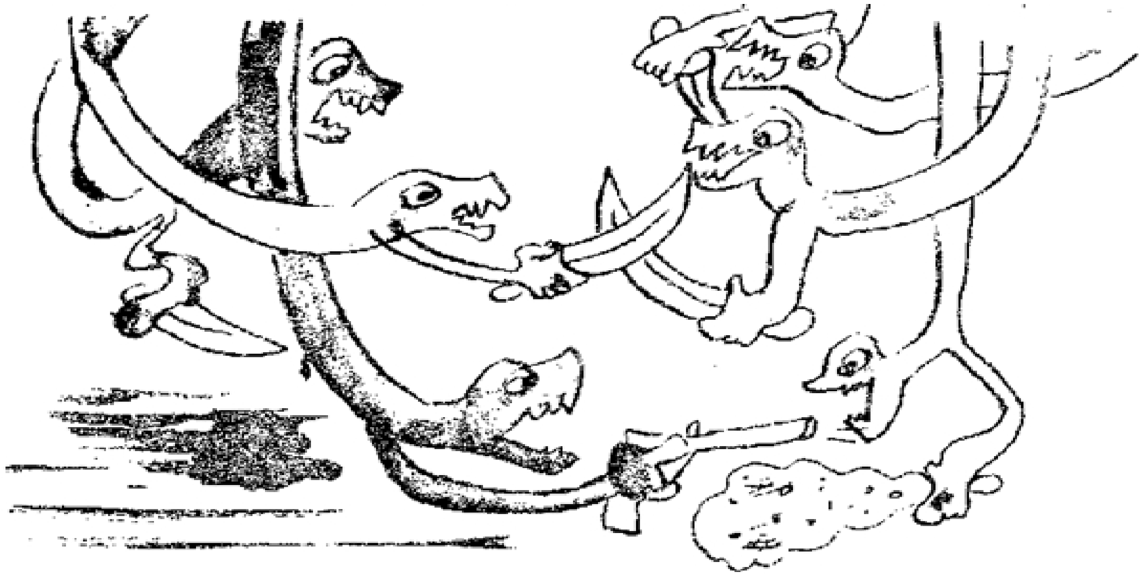

د مار په سرونو کې لس سره چې له نورو ډېر لوی ول، شتون درلود. د هغو کارګرانو شمېر چې د دې لسو سرونو څخه هر يوه لپاره يې کار کاوه نسبت د هغو نورو سرونو د کارګرانو شمېر ته چې هغوی ته يې کار کاوه زښت زيات و.د ټولو کارګرانو شمېر شل زره تنه و له دې شلو زرو څخه لس زرو يې د لسو لويو سرونو لپاره کار ترسره کاوه او لسو زرو نورو کارګرانو د پاتې نورو سرونو لپاره ياني د ټولو کارګرانو نيمايي د لسو سرونو لپاره او نيمايي نورو د ۹۹۰ سرونو لپاره کار کاوه.

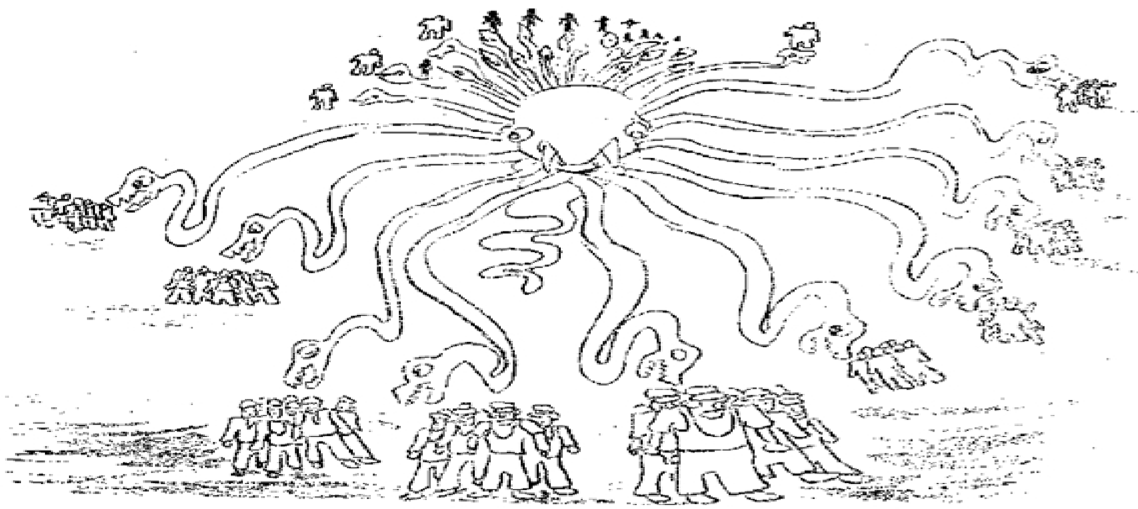

اوس ته خپله حساب وکړه چې کله د سرونو ترمنځ سیالي وې څرګنده ده چې لس لوی سرونه(لوی پانګوال)به ډېر تولید وکړي.

په واقعیت کې له نیمايي نه ډېر تولید شوي توکي د هغوی په لاس تولید شوي دي. لنډه دا چې وروسته له کلونو لس لوی سرونه دې پایلې ته ورسېدل:اوس چې زمونږ د ټولو له سیالۍ نه وروسته ټول تولید زمونږ منګولو کې راټول شوئ ښه ده چې سره یو شو او سیالي تر شا پرېږدو.پدې ډول په آرامه سره کولی شو چې د خپلو توکو قیمت هر څومره چې زمونږ زړه غواړي لوړ کړو او خپل تولیدات کنترول کړو او هم وړو پانګوالو(وړو سرونو)ته چې لا اوس هم غواړي سیالي وکړي ضربه ورکړو.

هو هغوی لس سره ول چې ترمنځ یې جوړښت ډېر په آسانه سره ترسره شو بالاخره آزادې سیالۍ سره له دې چې د ټولنې اړتیاوې یې په نظر کې نه نیولې د دې لامل شوه چې تولیدات په یوه ځای کې سره راټول شي.د تولید داسې یو ځای ټولېدنه (د تولید تمرکز)په پراوېزه ډول انحصار رامنځته کړ یاني دا چې آزاده سیالي په انحصار واوښته، دلته وه چې د مار د سرونو شمېر زرو ته ورسېد هغه دا چې پانګولۍ خپل وروستي پړاو امپریالېزم ته ورسېده.

ستر پانګوال د دې لپاره چې تول تولید په خپل لاس کې واخلي هڅه یې کوله چې په چل ول سره واړه/کوچني پانګوال دې ته اړ باسي چې یا له هغوی سره یو ځای شي تر څو له سیالۍ نه لاس واخلي او یا هم مات شي.د بیلګې په توګه د دې چل ول څخه یو څه داسې ؤ چې د تولید شویو توکو پیرودونکو او یا هم له ټولو پیرودونکو سره داسې تړون کاوه چې یوازې له دوی(ستر پانګوالو)څخه توکي واخلي یا مثلاً له کارګرانو سره یې داسې قرارداد تاړه چې یوازې د دوی لپاره کار وکړي او یا یې هم په هر چل او نیرنګ سره د هغو خامو موادو چې فابریکه کې د توکو د تولید لپاره ورته اړتیا وي - وړو پانګوالو ته د هغو د رسیدو مخه - ډب کړي او دې ته ورته نور داسې کړه وړه.

سړي وویل: واړه پانګوال په څه شکل له سترو پانګوالو سره یو ځای کیږي؟

مرغه وویل: واړه پانګوال له هغې پانګې سره چې د دوی په لاس کې وه په سهامي یا ونډه ییزو شرکتونو کې یې ګډون وکړ. یاني یو یا څو ونډې یې واخیستي.

سړي وویل: زه د ونډه ییزو شرکتونو آړوند په څه نه پوهیږم مهرباني وکړه که شوني وي لږ ډېر او په ساده ډول په دې اړه راته خبرې وکړه.

مرغه وويل: وړاندې مې وويل چې د پانګوالو ترمنځ سيالي د دې لامل ګرځي چې توليد په يوه ځای کې سره راټول شي.دا،په يوه ځای د توليد راټوليدل واړه پانګوال له ناوړه وضعيت سره مخامخوي.

پانګوال پوهېدل چې د يوه صنعتي يا سوداګريز شرکت د رامنځته کولو لپاره لويې پانګې ته اړتيا ليدل کېږي. ځکه چې که يو شرکت له کمې پانګې سره جوړ شي نه شي کولای چې دوام ومومي نو هغه وو چې د شرکت د رامنځته کولو په موخه يې لويه پانګه په نظر کې ونيوله دا پانګه يې په څو برخو وويشله مثلاً فرضوو چې د يو صنعتي شرکت د ايجاد لپاره لس زره افغانيو ته اړتيا ده.دا لس زره افغانۍ په لسو زرو برخو ويشي چې هره برخه يې له يوې افغانۍ سره برابره ده.اوس هر پانګوال د خپل وس په اساس يو يا څو برخو(ونډو،سهمونو) روپۍ ورکوي او د ونډې(سهام)يوه پاڼه ترلاسه کوي په دې شرکت کې بزګران هم کولای شي چې د ونډو خاوندان شي.هغوی کولای شي چې د يوې يا دوو افغانيو په ورکول سره د ونډپاڼو(سهام پاڼو) خاوندان شي.

سرې وويل: نو ونډه ييز شرکتونه د بزګرانو په ګټه دي؟

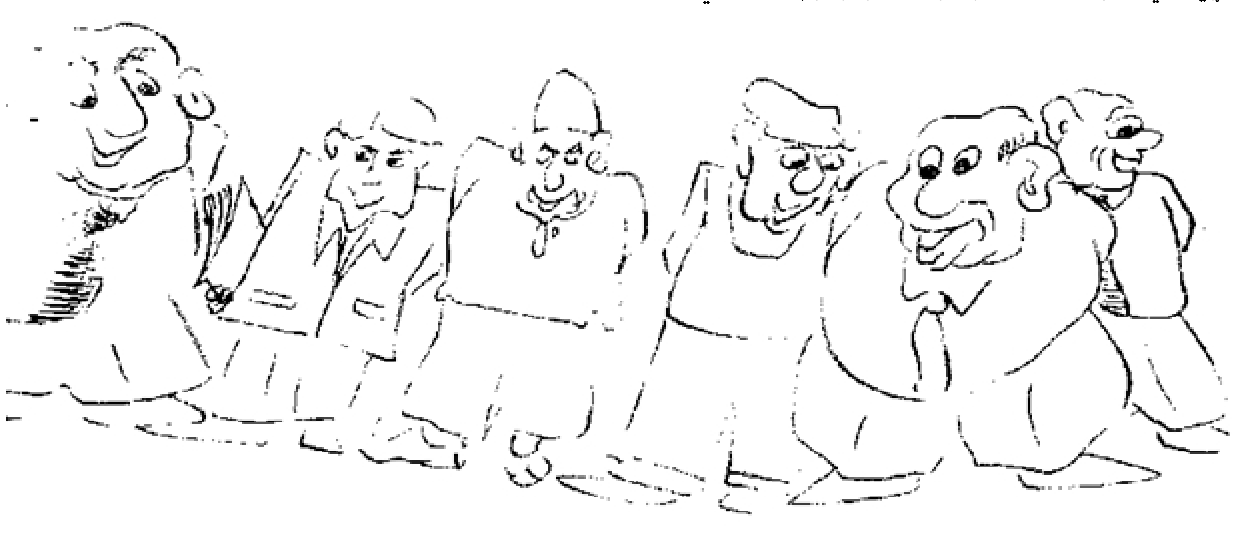

مرغه وويل:ظاهراً داسې ښکاري چې پانګوال حتی بزګرانو ته هم فرصت ورکوي چې پانګه اچونه وکړي.

سړي وويل: نو پرته له دې څه کيداى شي؟

مرغه وويل: ستر پانګوال هغه کار ته چې د دوى په ګټه نه وي لاس نه ور وړي نو سل په سله کې دا هم يو چل دى.

ستر پانګوال سره له دې چې واړه پانګوال له مخې لرې کوي د هغوى پانګه هم د ځان لور ته راکاږي.روښانه ده چې په شرکت کې ستر ګډونوال ستر پانګوال دي.نو ځکه د شرکت هر کاره او د واک خاوندان همدوى دي.هغوى دې ۹۰۰۰ افغانيو نه ډېره پانګه ورکوي آلبته چې تل داسې هم نه وي کله کله ستر پانګوال د لسو زرو نه درې زره افغانۍ ورکوي خو سره له دې هم د شرکت واکمنان دي او پاتې نورو چې اوه زره افغانۍ پانګه يې ورکړي ده هيڅ کاره هم نه دي او د هغوى پيسې د څو سترو پانګوالو لپاره کار کوي.

نه پوهيږم چې پام دې شو او که نه؟ هغه دا چې ستر پانګوال له يوې خوا وړې پانګې(له وړو پانګو نيولې بيا د بزګرانو تر جزيي پيسو پورې)ځان سره ټولوي،او له بلې خوا واړه پانګوال له خپلې مخې لرې کوي او د هغوى د سيالۍ مخه نيسي.

سړي وويل: هو خو يو څه ته چې زما پام نه شو هغه دا چې دوى ولې له سيالۍ سره مخالف ول؟

مرغه وويل: لکه مخکې چې مې وويل،ستر پانګوال له نيمايي څخه ډېر توکي توليدوي ياني دا چې ډېرى توليد د دې سترو پانګوالو په لاس کې ؤ. اوس فکر وکړه چې ستر پانګوال هم ځواکمن او هم لوى دي ياني پانګه يې ډېره وه که يې غوښتي واى چې يو بل سره سيالي وکړي پرته له زيانه به له بل څه سره نه واى مخ شوي.

فرض کړه چې دوو پانګوالو ټوکر توليد کړى واى، او هر يوه غوښتي واى چې توليد يې ډېر او په ښه بيه خرڅ شي نو د دې کار لپاره يې په سيالۍ لاس پورې کاوه د مثال په ډول يوه لوړه بيه او بل ټيټه بيه ورته ټاکله نو ګورو : هغه يوه چې لوړه بيه ټاکلې وه ټوکر ورته په ځاى پاتې کيده او هغه يوه چې بيا ټيټه بيه ټاکلې وه هغه ښه ګټه ونه کړه.

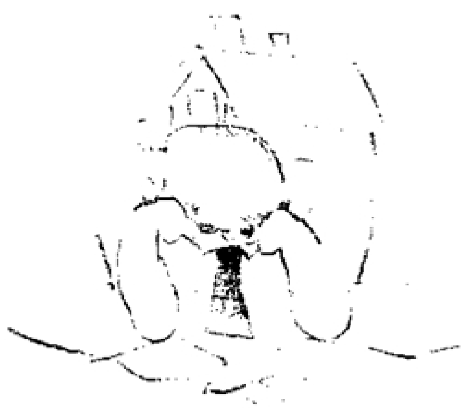

هغه و چې دوى د خپلمنځي جوړښت(سازش)او يووالي په فکر کې شول ياني داسې اتحاديې يې تشکيل او پخپلو کې يې تړونونه وکړل چې په ګډه سره د خلکو جيبونه خالي کړي له هغه وروسته يې د توکو بيه په خپله خوښه پورته وړه.

سړي وويل:هغوى بيه څنګه کنترولوله؟ او د توليد په انحصارولو کې يې څنګه مرسته کوله؟

مرغه ځواب ورکړ: د کارټل،سنديکا،ټراستونو او نورو په مرسته.

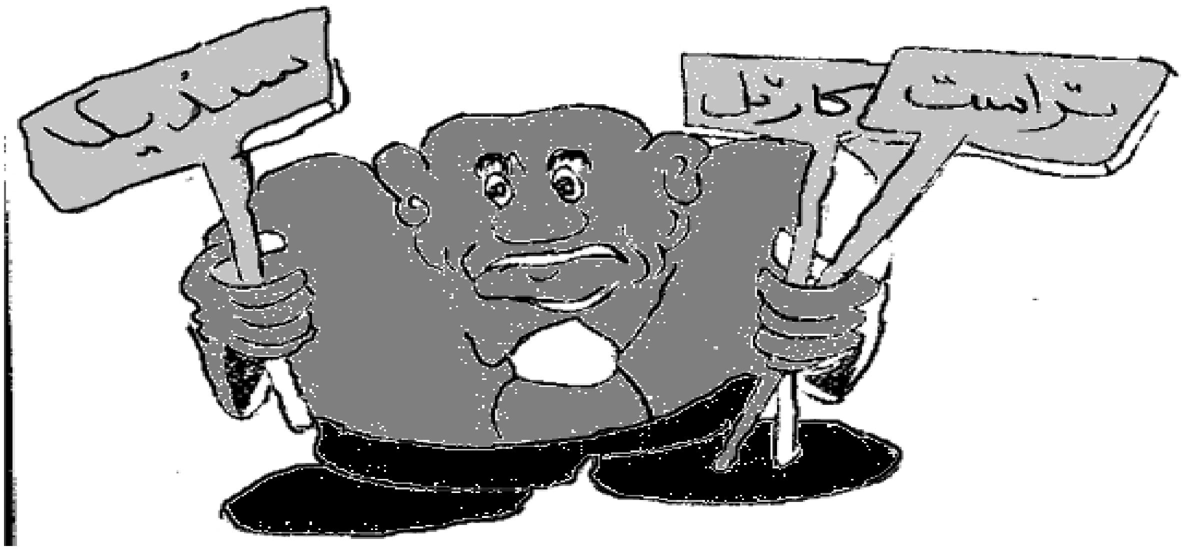

سرې وویل: کارټل،سندیکا او ټرسټ یاني څه؟

مرغه وویل: کارټل هغه تړون دی چې د سترو پانګوالو ترمنځ کېږي.کارټل د هغو توکو بیه او مقدار چې یوه فابریکه یې تولیدوي،ټاکي.

د دې تړون په آساس د خرڅلاو بازارونه هم د سترو پانګوالو ترمنځ ویشل کېږي.کارټل د پانګوالو ترمنځ هغه اتحاد دی چې په خپله خوښه پرته له کوم خنډ نه د توکو بیه ماسیوا له دې چې بل څوک خپل توکي په ارزانه بیه خرڅ کړي،لوړ کړي.

سندیکا،هم د پانګوالو یو داسې اتحاد دی چې د کارخانو او شرکتونو د اړتیا وړ خام توکي چې هغوی د تولید لپاره ورته اړتیا لري،پېري او د یادو تولیدو شوو توکو خرڅلاو هم د دوی په غاړه دی.

ټراسټ،هم د پانګوالو اتحادیه ده چې واک یې ډېر دی.ځکه د هغو پانګوالو په خاطر چې په ټراسټ کې یې ګډون کړی د هغو د صلاح او ګټې لپاره یو شرکت تعطیل(وځنډوي)او یا هغه له یوه ځایه بل ځای ته ولېږدوي.

هو ستر پانګوال د کارټلونو،سندیکاوو او ټراستونو په وسیله خپل سیالان له منځه یووړل.

هغو دې قراردادونو پوسیله واړه پانګوال ټراستونو،کارټلونو او سندیکاوو ته رادننه کړل.هر چا چې نه غوښتل دې اتحادیو ته ننوځي او سیالۍ سره یې علاقه درلوده روښانه ده چې د هغوی وضعیت به څنګه ؤ.

وړو پانګوالو نه غوښتل چې سیالي څنګ ته کړي او سترو پانګوالو سره یو ځای شي، سره له دې چې له شاتک او ماتې سره مخ ول.خو آیا فکر کوئ چې انحصار به وتوانیږي تر څو په تمامه مانا سیالي له منځه یوسي؟ که داسې انګیری نو مطمیناً تیروتي یاست ځکه چې انحصار په کُلي ډول سیالي له منځه نه شي وړای.

سمه ده چې ستر پانګوال د انحصار په مرسته توانیدلي چې د توکو په سر د سیالۍ په اساس د بېې ټاکل له منځه یوسي خو د دې رقابت په له منځه وړو او انحصار په رامنځته کیدو سره د سترو پانګوالو ترمنځ چې متحد او خپل کې یې ټرونونه کړي ول د خپلو توکو د ډېر تولید او خرڅلاو لپاره د ښو بازارونو د خپلولو او داسې نورو په سر نوي سیالۍ رامنځته شوه.

هو ګرانه ملګریه سیالي چې د توکو د تمرکز یا یو ځای راټولیدو او د انحصار د رامنځته کیدو لامل ګرځیدلي وه له منځه ولاړه خو نوي سیالۍ د سترو پانګوالو ترمنځ را ښکاره شوه.

لا تر اوسه مې له یاده نه دي وتلي چې د انحصار او سترو پانګوالو سره د بانکونو د مرستې آړوند هم یو څه درته روښانه کړم.

کله چې پانګوال خپله پانګه په کار اچوي د ګټې لپاره باید انتظار وباسي.دا ګټه په یوه وار په لاس نه ورځي ځکه چې توکي په پراویزه ډول تولید او پلورل کېږي مثلاً یو پانګوال په نظر کې ونیسئ. چې سل زره افغانۍ پانګه اچونه یې کړي دوی غواړي چې د دې پانګې ګټه هم په خپله پانګه ور اضافه کړي او همدارنګه خپلې فابریکې ته پراختیا ورکړي. خو آیا دا ګټه په یوه ځل د ده لاسته ورځي؟

روښانه ده چې نه! ځکه هره ورځ چې څومره توکي تولیدیږي او پلورل کېږي هغومره ګټه هم لږ لږ تولیږي.فرضاً په ورځ کې زر افغانۍ ګټه ترلاسه کوي خو هغه نشي کولای چې د یوې ورځې په ګټې سره خپلې فابریکې ته پراختیا ورکړي. نو هغه ده چې په تمه کېږي ترڅو سل ورځې پوره شي او د خپلې پانګې ټوله ګټه ترلاسه کړي نو بیا به پرې خپلې فابریکې ته پراختیا ورکوي. پدې توګه په سلو ورځو کې چې هره ورځ یو مقدار پیسې د پانګوال لاسته ورځي،بې لګښته پاتې کېږي او دا چې مصرف کړي یې نه دي هغه مقدار بانک ته سپاري.

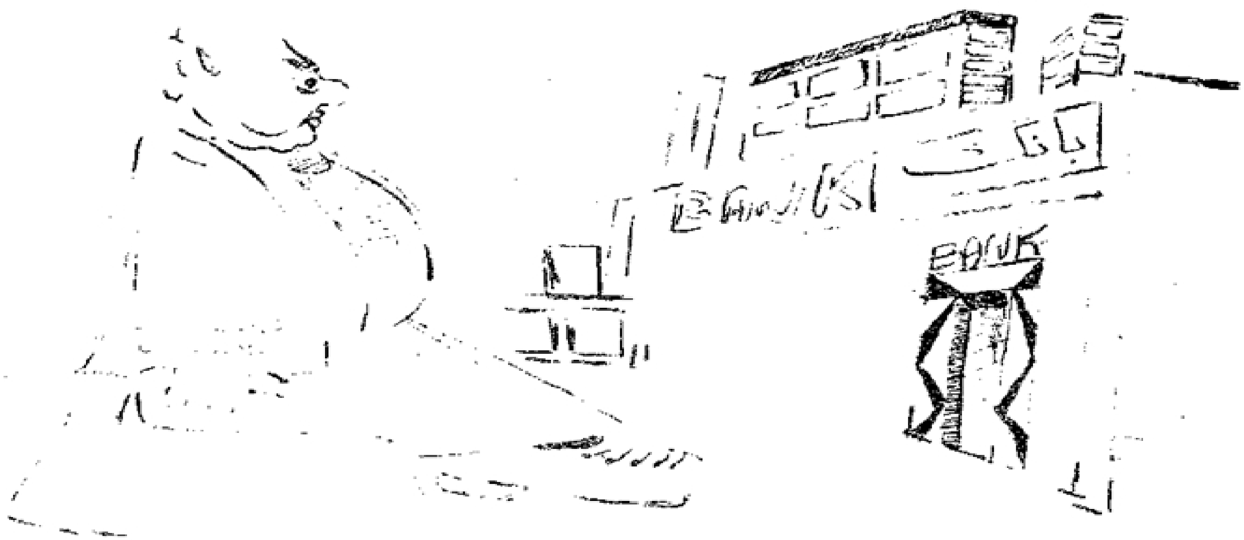

ټول پانګوال دا کار کوي.نو اوس حساب وکړه چې هر پانګوال خپله بې مصرفه پانګه بانک ته ولېږدوي نو څومره ډېره پانګه به په بانک کې راټوله شوي وي.

د سترو بانکونو په یووالي سره ډېره زیاته پانګه ټولېږي.چې هغې ته د پانګې تمرکز ویل کېږي.

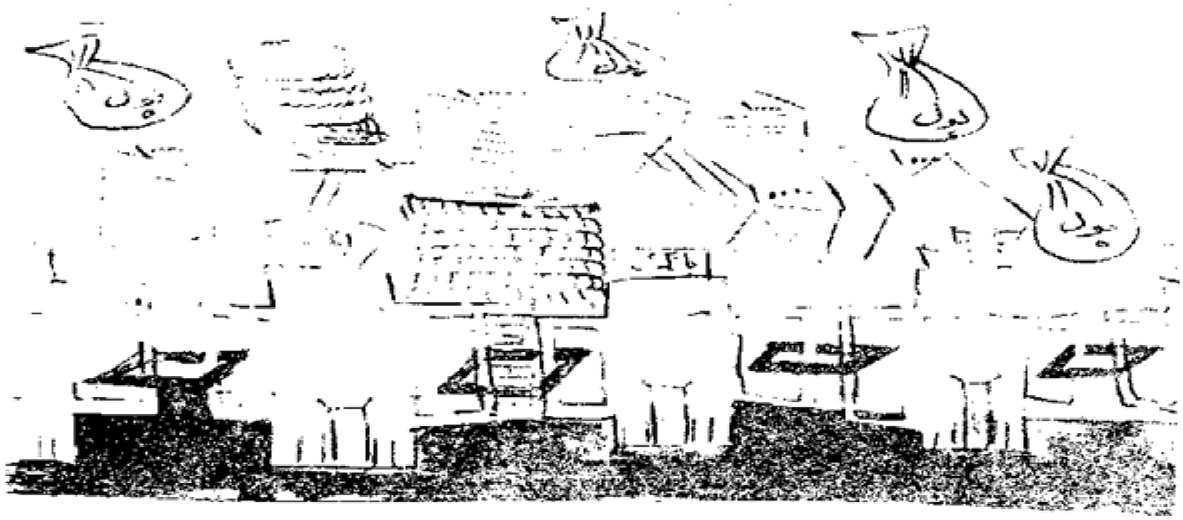

مخکې مو هم د وندې یېزو شرکتونو پوسیله د وړې او لویې پانګې د تولیدو په آړه خبرې وکړې. خو هغه څه چې روښانه دي؛ دا دي چې دا پانګې په بانکونو کې بې لګښته نه پاتې کېږي ځکه نور پانګوال ورته اړتیا مومي او د قرض په نامه یې له بانکه اخلي او د یو څه مودې وروسته یې له ټاکلي ګټې سره یوځای بېرته بانک ته سپاري.آړینه ده روښانه یې کړم چې بانکونه په لومړیو کې پدې شکل نه ول تقریباً پنځه سوه اتیا کاله پخوا لومړی بانک په ایټالیا کې پرانیستل شو او څرنګه چې سوداګرۍ پراختیا ومونده په تدریجي ډول نورو ځایو کې هم بانکونه رامنځته شول او هغوی چې د بانکونو خاوندان ول دنده یې دا وه چې سمې پیسې له ناسمو بیلې کړي.په هغو وختونو کې بانکونه د پیسو د راکړې ورکړې مرکزونه ول خو نن ورځ دې پنځه سوه اتیاکاله پخوا نه توپیر لري نن سبا د بانکونو دنده دا ده چې بې ګټې پانګې راټولې او په ګټه لرونکو پانګو یې واړوي.د پانګو راټولیدل(د پانګې تمرکز)له انحصار سره ستره مرسته ګڼل کېږي او ده.

واضح ده چې دا تعریف په یوازې توګه د بانکونو د مهمو کړنو بیانوونکی نه دی نو اړینه ده تر څو دې ټکي ته اشاره وشي چې کله بانکونه بې ګټې پانګه په ګټه لرونکي پانګه اړوي او هغې ته لوریٔ/جهت ورکوي یاني په دې ډول یاده پانګه په ګټه لرونکي پانګه اړوي چې د سیالۍ د ورکېدا سره مرسته کوي.

هو بانکونه همدا غواړي چې سیالۍ له منځه یوسي او په ځای یې هر څومره چې لازمه وي، انحصار په ډېرې چټکتیا سره د هغې ځای ناستی کړي. بانکونه د ونډه ییزو پانو پلورلو سره د ونډه ییزو شرکتونو په رامنځته کولو کې بې ساري مرسته کوي. پاتې دې نه وي چې د بانکونو ډېری مدیران یاني د دې ونډه ییزو شرکتونو اداره کوونکي د بانکونو استازي دي.

سرړي وویل: کولی شې چې په یوه یا څو بانکونو کې د پانګې د تولیدو مثال وړاندې کړې.

مرغه وویل: هو اته ویشت کاله پخوا په فرانسه کې له هرو سلو روپیو څخه شپږ شپیته روپۍ د شپږو لویو بانکونو پانګه یاني د هیواد ۷۷ سلنه پانګه په ۶ بانکونو کې تولیده ۴ کاله وروسته د همغو ۶بانکونو پانګه په هرو ۱۰۰ روپیو کې ۷۲ ته ورسېده او د سلګونو نورو بانکونو پانګه په ۱۰۰ کې ۲۸ روپۍ وې.د انګلستان هیواد په نظر کې نیسو،اتیا کاله پخوا د پنځو سترو بانکونو پانګه په ۱۰۰ کې ۲۸ یورو ته رسیدله او ۶۴ کاله پخوا په ۱۰۰ کې ۳۷ یورو د دې پنځو بانکونو پانګه تشکیلوله. د همدې پنځو بانکونو پانګه ۵۰ کاله پخوا ۷۳ یورو او پاتې ۲۷ سلنه د نورو سلګونو بانکونو پانګه جوړوله.څلور کاله مخکې ۸۵ سلنه پانګه د همدغو پنځو بانکونو او د سلګونو نورو بانکونو ۱۵ سلنه وه.

ګورې چې څه ډول د وخت په تېریدو سره پانګه په یوه ځای کې راټولیږي.

سرړي وویل: کله چې ټوله پانګې په یوه یا څو بانکو کې ټولیږي نو آیا واړه بانکونه له منځه ځي؟

مرغه وویل: یا خو لغ منځه ځي او یا هم د سترو بانکونو د ځانګو بڼه خپلوي.وړاندې مې وویل چې کله پانګې بانکونو کې ټولېږي. ستر پانګوال د خپل کار او تولیداتو د پراختیا او ډېرښت په موخه هغې پانګې ته اړتیا پیدا کوي. یاني صنعتي انحصاري پانګه(سترې کارخانې او صنعتي شرکتونه د سترو پانګوالو په انحصار کې دي)د انحصاري بانکي پانګې(سترې پانګې چې بانکونو کې ټولېږي او په واقعیت کې د سترو بانکوالو په اختیار کې وي)سره ترکیب مومي، پدې توګه د صنعتي انحصاري پانګې او بانکي انحصاري پانګې د ترکیب (یو ځای کیدو)نه مالي پانګه منځته راځي.

مالي پانګه=انحصاري صنعتي پانګه+انحصاري بانکي پانګه

د صنعتي انحصاري او بانکي انحصاري پانګو ترکیب کې لا روښانه کېږي چې ډېرئ هغه پانګوال چې د بانکونو ټولې چارې د دوی په لاس دي او په یادو بانکونو کې د سترو مقامونو خاوندان دي په کارخانو او صنعتي شرکتونو کې هم د لویو واکونو او مقامونو خاوندان دي(هر هغه څوک چې په یوه سهامي شرکت کې ډېره پانګه ولري د ده واک،مقام او د ګټې سلنه به هم له نورو ګډونوالو ډېره وي).

د بېلګې په توګه اویا کاله وړاندې په یوه هیواد کې درې بانکونه د ۱۸۰ صنعتي موسسو او ۲۲ شرکتونو اداره کوونکي ول.یدې مانا چې دې درې بانکونو په ۳۸۰ شرکتونو کې ستر مقامونه لرل او له بلې خوا ۲۵ لوی کارخانه لرونکي د دې بانکونو غړي او اداره کوونکي ول.

۵۰ کاله پخوا په همدې هیواد کې ۳۵ ستر کارخانه لرونکي د دوه لویو بانکونو غړي او اداره چیان ول.له یادو څرګندونو څخه روښانیږي چې څنګه بانکوالو په صنعتي او سوداګریزو شرکتونو کې د مقامونو خاوندان او هم د کارخانو خاوندان په بانکونو کې د مقامونو لرونکي ول. تر ټولو ډېره دا روښانه شوه چې د بانکي انحصاري پانګې او صنعتي انحصاري پانګې څخه مالي پانګه منځته راغله.

ستر پانګوال د دې لپاره چې خپل عمر ډېر کړي،تبلیغاتي دستګاوې(راډیو،ټلویزیون او داسې نور)پولیس او پوځ پخپل لاس کې واخلي.له تبلیغاتي دستګاوو یاني راډیو،تلویزیون،ورځپاڼو،خپرونو او داسې نورو څخه د خلکو د غولولو او مصروف ساتلو او د پانګوالۍ سیستم د تبلیغ په موخه کار اخلي. همدارنګه له پولیسو او پوځیانو څخه د هر ډول غبرګون د ټکولو لپاره استفاده کوي.

ستر پانګوال چې شمېر یې زښت زیات کم دی، د ټول هیواد پانګه په لاس کې لري. له ځمکې،کښت،کانونو(سرو سپینو زرو،سرب،یورانیم،آلمونیم،نفت)څخه نیولې تر سترو کارخانو او سوداګریزو شرکتونو پورې ټول د دوی ملکیت تشکیلوي. چې د دې پانګې د ساتلو په منظور پولیس،وسله وال ځواکونه او تبلیغاتي ټولې وسیلې په لاس کې لري.کله چې یاد وسایل یاني ټول اقتصادي او سیاسي وسایل په خپل لاس کې ونیسي،مالي الیګارشي لاس ته راځي.

مالي آلیګارشي یاني د یو څو تنو په لاس کې د ټولو اقتصادي او سیاسي امکاناتو راټولیدل مثلاً په امریکا کې هر څه(ځمکه، سترې کارخانې،ستر سوداګریز شرکتونه،لویې بانکې موسسې،تبلیغاتي وسایل،ښوونیز مرکزونه،ټوله دولتي ډانچه او همدارنګه وسله وال قوتونه او پولیس......)د شپیتو۶۰ کورنیو په لاس کې دي دا شپېته کورنۍ چې په اتو ډلو(د مورګان ډله،د راکفلر ډله،دوپان او پنځو نورو ډلو)ویشل شوي په ګډه سره د هیواد اقتصاد په خپلو لاسونو کې اخیستی.

شاوخوا ۲۵ کاله مخکې د مورګان ډله د دوولس بانکي،صنعتي،لېږد را لېږد او نظامي موسسو چې ۵۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ او د راکفلر ډله د نهو سترو بانکي او نفتي موسسو چې ۴۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ کېږي خاوندان ول.

د پانګې لېږد،کله چې تولنه پانګه په یو ځای کې تولیږي نو پانګوال نشي کولای چې هغه تولنه پانګه خپل هیواد کې په کار واچوي.ستر پانګوال د دې پانګې کمه برخه خپل هیواد او پاتې برخه له هیواد نه بهر ته لېږدوي یاني پاتې پانګه خارج کې په کار اچوي او توکي پرې تولیدوي.

سړي وویل: آیا دوی نشي کولای چې په هماغې پانګې سره خپل هیواد کې توکي تولید او بیا یې بهر ته ولېږدوي؟

مرغه وویل: ولې نه! کولای شي خو دا کار بیا ورته دومره ګټه نه کوي ځکه چې ډېرې مشکلات یې په وړاندې پراته دي.د بېلګې په توګه یو له دې مشکلاتو څخه هم ګمرک دی.کله چې یو سوداګر له یوه هیواد و بل هیواد ته توکي لېږدوي د هغه هیواد دولت له هغه سوداګر څخه ګمرکي مالیه اخلي.اوس نو له دې کار څخه د دولت موخه څه ده؟

روښانه ده.موږ پوهیږو چې دولت د پانګوالې طبقې ملاتړی دی.نو ګمرکي مالیه د دولت هغه سیاست دی چې بیرته د پانګوالو په ګټه تمامیږي نه د خلکو.

د بیلګې په وړاندې کولو سره یې واضح کوو.فرض کړئ چې په انګلستان کې یو متر ټوکر په یوه ډالر او فرانسې هیواد کې هماغه یو متر ټوکر په لس ډالره ده، اوس نو که هماغه ټوکر فرانسې ته ولېږدول شي د دې لپاره چې دیر ارزانه دی د فرانسوي پانګوالو د ټوکرو د پلور مخنیوی کوي نو همدا لامل دی چې د فرانسې دولت چې د خپلو سوداګرو ملاتړی دی په انګلیسي ټوکرو مالیه وضعه کوي پدې ډول هغه ټوکر چې له انګلستانه فرانسې ته راځي بیه یې که له فرانسوي ټوکر څخه کمه نه وي نو ډېره به هم نه وي.

دا چې ولې پانګوال خپله پانګه له هیواده بیرون لېږدوي ګڼ لاملونه لري.ګمرکي مالیې ترځنګ بل لامل یې دا دی چې له هیواده بیرون د پانګې لېږدول ډېره ګټه لاسته راوړي. د بیلګې په توګه:پانګوال د دې په ځای چې له یوه هیواده جغندر اخلي، ګمرکي مالیه ورکوي او د لېږد را لېږد وسایلو په وسیله د ګڼو لګښتونو او مشکلاتو د ګاللو وروسته خپلې فابریکې ته راوړي او بیا ترې بوره جوړوي او له هغه وروسته یې هغه هیواد او نورو ته استول مستیقماً پانګه وباسي او هغه بل هیواد کې پانګه اچونه کوي(پانګه په هغه هیواد کې لګوي چیرته چې د تولیدي توکو لپاره خام مواد موجود وي)

پورتني لاملونه له هغو ورو لاملونو څخه دي چې پانګوال ته دومره د ارزښت وړ نه دي خو تر ټولو مهم لامل چې پانګوال د پانګې ایستلو ته اړ باسي د ګټې د نرخ ښکته راتلل دي.[د نرخ ښکته راتللو څخه د لیکوال موخه دا ده چې د پانګې د لېږد یو لامل همدا د نرخ د سود لړوالی دی یاني کله چې د دوی په هیواد کې د ګټې نرخ لږ شي نو دوی د لوړ نرخ(د ډېر اضافي ارزښت) د تر لاسه کولو په موخه په هغو هیوادو کې چې هلته د ګټې نرخ لوړ وي، خپله پانګه هلته لېږدوي.] دا چې لوی پانګوال تل د ډېرې ګټې په لټه کې دي نو خپله پانګه وروسته پاته هیوادونو ته لېږدوي. په دې هیوادونو کې پانګه ډېره کمه ده،اوجورې ډېرې ټيټې دي،ځمکه ارزانه ده او هغه خام مواد چې مطلوبه توکي ترې تولیدیږي ارزانه دي او داسې نور...

سرې وویل: د ګټې نرخ څه دی چې د پانګې د لېږد اصلي لامل ګڼل کېږي؟

مرغه وويل: وړاندې له دې چې په هره ټولنه کې پیسې په مبادله کې رول ومومي،مبادله د توکو-توکو(جنس په جنس)یاني توکی د توکي په وړاندې تبادله کیده.د بیلګې په توګه یو تن غنم لري او په عین وخت کې سکارو ته اړتیا لري نو نوموړی خپل غنم له هغه چا سره بدلوي چې هغه سکاره ولري خو خپله بیا غنمو ته اړمن وي.یاني غنم یې په سکارو بدل کړل.دې ډول مبادلې ته لکه مخکې مو چې ورته اشاره وکړه توکی-توکی یا توکي د توکو په وړاندې!

نو کله چې پیسو، په ټولنه کې مهم رول ومومي نور نو لازمه نه وه چې هغه کس چې غنم یې لرل او سکرو ته اړمن ؤ د هغه چا پسې وګرځي چې هغه سکاره ولري او غنمو ته اړمن واوسي او دواړه بیا خپلو منځو کې د اړتیا وړ توکو د تر لاسه کولو په موخه خپل توکي سره بدل کړي...بلکې مستیقماً هغه کس چې د توکو خاوند وي، هغه په بازار کې خپل توکي پلوري او د هغو پیسو پوسیله د خپل اړتیا وړ توکي رانیسي...دې ډول مبادلې ته، توکی – پیسې – توکی یا هم د پیسو په وړاندې توکي او پیسې د توکو په وړاندې ویل کېږي. دلته اړینه ده توضیح ورکړل شي چې لومړنی توکی له وروستني توکي سره د ارزښت له مخې توپیر نکوي. خو د جنسي اړخه بیا توپیر کوي. د مثال په ډول فرضوو: یو کس چې د سل متره ټوکر خاوند دی، غنمو ته اړتیا لري. نو خپل ټوکر په ۵۰۰ افغانیو پېري او په هماغو ۵۰۰ افغانیو ۲۰۰ کیلو ګرامه غنم رانیسي.

۱۰۰ متره ټوکر = ۵۰۰ افغانۍ

۲۰۰ کیلوګرامه غنم = ۵۰۰ افغانۍ

۲۰۰ کیلوګرامه غنم = ۱۰۰ متره ټوکر

دا چې سل متره ټوکر او ۲۰۰ کیلو غنم دواړه له ۵۰۰ افغانیو سره بر ابر دي، نو د ارزښت له اړخه دواړه [غنم او ټوکر] سره ورته دي خو کاملاً واضح ده چې دا دواړه یاني غنم او ټوکر له جنسي اړخه سره توپیر لري. ځکه یو یې غنم او بل یې ټوکر ده.په دې ډول مبادله کې هغه څوک چې توکی لري لومړی خپل توکی پیسو ته نږدې کوي او بیا وروسته پیسې د خپل اړتیا وړ توکي باندي بدلوي.

خو په پانګولۍ کې دا ډول تاوېدل را تاوېدل په [پیسو – توکی – پیسو] باندي واوښت. یاني پیسې د کالیو په وړاندي او کالي د پیسو په وړاندي. دلته پانګوال په پیسو کالي تولیدوي او ببرته کالي پلوري او هغه پیسو ته نږدې کوي. یاني پانګوال پیسې په توکو او توکي په پیسو اړوي لکه مخکې مو چې ویل چې دې ډول مبادلې ته: پیسې – توکی – پیسې ویل کېږي.

هغه څه چې دلته مهم دي، دا دي تر څو ووینو چې لومړنۍ پیسې له وروستنیو سره څومره توپیر لري؟ د دې پوښتنې ځواب ډېر ساده او روښانه ده: واضح ده چې وروستنۍ پیسې تر لومړنیو ډېري دي. اوس که چېرته له وروستنو پیسو څخه لومړنۍ پیسې منفي کړو، یو مقدار پیسې پاتي کېږي چې هغو ته اضافي ارزش وائي.

اضافي ارزش= لومړنۍ پیسې ـ وروستنۍ(ترلاسه شوي پیسې)

یاني وروستنۍ پیسې برابري دي له :

اضافي ارزش+ لومړنۍ پیسې= وروستنۍ پیسې

سړي وپوښتل: (آیا په واقعیت کې لومړنۍ پیسې ټوله پانګه ده چې پانګوال یې د تولید په موخه په کار اچوي؟)

مرغه وویل: (هو، ټوله پانګه له دوه ډوله پانګې څخه تشکیل شوي ده. یوه یې ثابته پانګه(خام مواد او د کارخانې نور لګښتونه) او بله یې بدلون منونکي/متغیره پانګه (دکارګر کاري ځواک). یاني پانګوال د خپلی پانګې یوه برخه د خامو موادو په رانیولو او د کارخانی نورو لګښتونو په موخه لګوي چې دې برخې ته ثابته پانګه او بله برخه د کارګرانو د اجورې پحیث لګوي/کارګرانو ته د کار په وړاندي یا هم د کارګرانو د کاري ځواک د رانیولو په موخه لګوي چې دې برخې ته متغیره پانګه وائي.
سړي وویل: (وروستنۍ پیسې چې له لومړنیو پیسو(ټوله پانګه) څخه ډېري دي له ثابتې پانګې څخه لاسته راځي او که له متغیري پانګې څخه؟)

الوتکي وویل: ((روښانه ده چې له متغیري پانګې(د کارګرانو کاري ځواک) څخه)).
کله چې پانګوال خام مواد کارخانې ته راوړي، که دا خام مواد همداسي پراته وي، هیڅکله به هم په توکو وانه وړي. نو کارګران دي چې خام مواد په توکو بدلوي. چې په دې اړه به وروسته یو څه توضیحات ورکړو. اوس اجازه راکړه د خپلی هغې پخوانۍ خبري د ورستنیو او لومړنیو پیسو تر منځ اړونده توپیر ته ادامه ورکړم. هو؛ هغه څه چې مالوم دي، کله چې پانګوال خپلي پیسي په کار اچوي او توکي تولیدي، موخه یې د هغو توکو مصرفول نه بلکې موخه یې د هغو پلورل دي. یاني موخه یې دا ده چې توکي په پیسو واړوي. دقیقاً روښانه ده که چېرته لومړنۍ پیسې د وروستنیو سره برابري شي پانګوال به هیڅ وخت پانګونه ونه کړي. ځکه کله چې وروستنۍ پیسې د لومړنیو سره برابري شي:

لومړنۍ پیسې = وروستني پیسې

په دې صورت کې پانګوال هیڅ ګټه نشي تر لاسه کولای.

۰ = لومړنۍ پیسې = وروستني پیسې

د بېلګې په توګه که د پانګوال لومړنۍ پیسې ۲۰۰ افغانۍ وي او وروستنۍ پیسې هم ۲۰۰ اقغانیی وي پانګوال به هیڅ ګټه ونکړي.

۰= ۲۰۰ افغانۍ(لومړنۍ پیسې) ـ ۲۰۰ افغانۍ(وروستنۍ پیسې)

په داسي حال کې چې پانګوال هغه وخت پیسې د تولیدي کار په موخه لګوي چې پیسې نسبت پخوا ته په ډېرو پیسو واړوي. یاني غواړي چې غواړي چې وروستنۍ پیسې یې هماغه لومړنۍ پیسې سره له اضافي ارزښه وي.

اضافي ارزش + لومړنۍ پیسې = وروستنۍ پیسې

باید پوه شو چې اضافي ارزش څنګه لاسته راځي؟ په ځواب کې باید وویل شي چې اضافي ارزش د کارګرانو د لاسي تناکو څخه لاس ته راځي. مثلاً فرضوو چې یو پانګوال د ځانګړو توکو د تولید لپاره ۵۰۰ افغانۍ پانګه اچونه کوي او له دې ۵۰۰ افغانیو څخه ۲۰ افغانۍ د کارخانې(د کاري اوزارو) لګښت، ۳۸۰ افغانۍ د خامو موادو رانیولو لپاره او ۱۰۰ افغانۍ هم د کارګرانو د اجورې په موخه مصرفوي. له ټولې پانګې څخه ۴۰۰ افغانۍ ثابته پانګه او ۱۰۰ افغانۍ هم متغییره پانګه تشکیلوي.

مثلاً که چېرته کارګران د ورځې اته ساعت کار وکړي، له دې اتو ساعتو څخه څلور ساعته د ځان لپاره او څلور ساعته نور د پانګوال لپاره کار کوي. یاني هغه ۱۰۰ افغانۍ چې پانګوال د ثابتې پانګې په صفت کارګرانو ته ورکړي یوازې د د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ده نه د اتو ساعتو. نو کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ۱۰۰ افغانۍ کېږي نو د اتو ساعتو کار اجوره به یې ۲۰۰ افغانۍ شي. خو پانګوال د هغو څلورو نورو ساعتونو اجوره کارګرانو ته نه ورکوي. یاني د کارګرانو د کار ۱۰۰ افغانۍ ترې پټوي: همدا ده چې د پانګوال لومړنۍ پیسې چې ۵۰۰ افغانۍ وې، ۱۰۰ افغانۍ نوري هم زیاتېږي. پورتنۍ مطلب په لاندي ډول داسي لیکو چې:

متغییره پانګه + ثابته پانګه = ټوله پانګه

۱۰۰ افغانۍ(د کارګرانو اجوره/د څلور ساعته کار ارزش) + ۳۸۰ افغانۍ(خام مواد) + ۲۰ افغانۍ(د کارخانې لګښتونه) = ۵۰۰ افغانۍ

مخکې هم څرګنده شوه که چېرته وروستنۍ پیسې د لومړنیو پیسو سره برابري وي، هیڅ یو پانګوال به دېته حاضر نشي چې چې خپلې پیسې په کار واچوي. نو کله چې پانګوال پیسې په کار اچوي، غواړي چې پیسې یې ډېري شي؛ نو

راځي او کارګران زیېښي. یاني له هغو کار د اتو ساعتو اخلي او اجوره د څلورو ساعتونو ورکوي. روښانه ده کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتونو کار ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، د اتو ساعتونو به ۲۰۰ افغانۍ وي. خو هغه پاتي ۱۰۰ افغانۍ چېرته ځي؟ مالومه ده چې د پانګوال جېب ته ځي. په دې صورت کې وروسته د توکي له تولید او خرڅلاو څخه وینو چې:

۶۰۰ افغانۍ(وروستنۍ پیسې)=۱۰۰(د ۴ ساعتو ارزش)+ ۱۰۰(د ۴ ساعتو ارزش)۳۸۰+(لومړني خام مواد)۲۰+(د کارخانی لګښت) < ۵۰۰ افغانۍ لومړنۍ پانګه

اوس لومړنۍ پیسې له وروستنیو پیسو څخه منفي کوو:

اضافي ارزش۱۰۰ افغانۍ = ۵۰۰ افغانۍ ــــ ۶۰۰ افغانۍ

هغه څه چې موږ یې تر دې ځایه راورسلو هغه د سود/ګټې د نرخ مسله وه. که چېرته اضافي ارزش په ټوله پانګه تقسیم کړو، داسي عدد لاسته راځي چې هغه ته د ګټې نرخ وائي.

$$\text{د ګټې - سود نرخ} = \frac{\text{اضافي ارزش}}{\text{ټوله پانګه}} \times ۱۰۰$$

چې پانګوال تل د همدې حساب له مخې پانګه اچونه کوي. دمطلب د لا روښانتیا په موخه هماغه مخیکنی مثال تکرارؤ. که د پانګوال ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش یې ۱۰۰ افغانۍ وي، ګورو چې د ګټې نرخ یې څو سلنه کېږي.

۱/۵۰۰×۱۰۰=۱۰۰/۵۰۰×۱۰۰=ټوله پانګه/اضافي ارزش ×۱۰۰ = د ګټې نرخ

اوس د (۱) عدد د (۵) په عدد وېشو او په ۱۰۰ کې یې ضربوو:

د ګټې نرخ برابر دی له ٪۲۰ سره = ۰٫۲×۱۰۰ = ۱۰۰×۱/۵

وړاندې مو وویل چې ټوله پانګه برابره ده له ثابتې پانګې ورسره د متغییرې پانګې.

متغییره پانګه + ثابته پانګه = ټوله پانګه

مخکې مو روښانه کړه چې اضافي ارزش له متغییرې پانګې څخه لاسته راځي. یانې اضافي ارزش د کارګرانو د کار څخه حاصلېږي. او کله چې اضافي ارزش ترلاسه شي، پانګوال له هغه څخه یو مقدار د خپل ژوند د لګښتونو پخاطر، څه یې هم د متغییرې پانګې او یو څه په ثابتې پانګې ور زیاتوي.

په دې برخه کې هماغه پخوانی مثال کاروو: که ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، پانګوال د اضافي ارزش له ۱۰۰ افغانیو څخه ۱۰ افغانۍ د خپل شخصي ژوند د لګښتونو په موخه لګوي چې له هغو نه ۹۰ افغانۍ پاته کېږي او له دې ۹۰ افغانیو څخه ۲۰ افغانۍ په متغییرې پانګې ورزیاتوي...

[۱۰۰ پخوانۍ متغییره پانګه + ۲۰ = ۱۲۰ افغانۍ اوسنۍ متغییره پانګه]

او پاتې ۷۰ افغانۍ په ثابتې پانګې ورزیاتوي...

[۴۰۰ پخوانۍ ثابته پانګه + ۷۰ افغانۍ = ۴۷۰ افغانۍ اوسنۍ ثابته پانګه]

لکه څنګه مو چې مخکې ویلي ؤ چې ټوله پانګه د متغییرې پانګې او ثابتې پانګې څخه متشکله ده. نو اوسنې ټوله پانګه عبارت ده له:

افغانۍ۱۲۰ + ۴۷۰ افغانۍ = ۵۹۰ افغانۍ

متغییره پانګه(۱۲۰ افغانۍ) + ثابته پانګه(۴۷۰ افغانۍ) = ټوله پانګه(۵۹۰ افغانۍ)

په دې مانا کله چې پانګوال خپله ټوله پانګه(۵۰۰ افغانۍ) په کار واچولې او په نتیجه کې یې ۱۰۰ افغانۍ اضافي ارزش لاسته راوړ نو اوس یې د شخصي ژوند د لګښت(۱۰ افغانیو) څخه ماسواء نقده پانګه (۵۹۰ افغانیو) ته ورسېده.

سړي وویل: (تا وویل چې پانګوال د اضافي ارزش یوه برخه په متغییرې پانګې ورزیاتوي؛ موخه دې دا ده چې د کارګرانو شمېر ډېروي؟)

مرغه وویل: (هو، کله چې د پانګوال پیسې ډېرېږي، د خپلو کارګرانو شمېر هم ډېروي.)

سړي وویل: (اوس پوه شوم.)

مرغه ادامه ورکړه: (هو ریښتیا ما ویل چې پانګوال اوس د ۵۹۰ افغانیو پانګې خاوند دی یاني پانګله له ۵۰۰ افغانیو څخه ۵۹۰ افغانیو ته ورسېده. هغه څه چې موږ ته مهم دي دا دي چې ووینو د دې پانګې د ګټې نرخ څومره دی. د ګټې د نرخ د لاسته راوړلو لپاره لومړئ باید اضافي ارزش تر لاسه کړو.) او هغه داسې چې:

۵۹۰ افغانۍ ټوله په کار اچول شوي پانګه

۴۷۰ افغانۍ ثابته پانګه چې له هغې څخه ۳۰ افغانۍ د کارخانې لګښتونو لپاره [۴۴۰ = ۳۰ – ۴۷۰]

a ۱۲۰ افغانۍ د هغه کار ارزش چې کارګران یې د ځان لپاره کوي

b۱۲۰ افغانۍ د هغه کار ارزش چې کارګران یې د پانګوال لپاره کوي

(۷۱۰افغانۍ)تر لاسه شوي پانګه= b۱۲۰ افغانۍ + ۱۲۰ aافغانۍ + ۴۴۰ افغانۍ د خام مواد + ۳۰ < ۵۹۰ په کار اچول شوي پانګه

اوس د اضافي ارزش او د ګټې نرخ د لاسته راوړل په موخه لاندي پروسه مخ ته وړو.

اضافي ارزش = ټوله په کار اچول شوي پانګه – تر لاسه شوي پانګه

۱۲۰ افغانۍ اضافي ارزش = ۵۹۰ افغانۍ – ۷۱۰ افغانۍ

اضافي ارزش

د ګټې - سود نرخ = ۱۰۰ × ———————

ټوله پانګه

۱۰۰×۱۲۰/ ۵۹۰ = ٪ ۲۰,۳

یاني هر څومره چې متغییره پانګه ډېرېږي ورسره د ګټې نرخ هم لوړېږي. له یاده باید ونه باسو چې د ګټې نرخ د پانګوال لخوا د کارګرانو د زبېښاک درجه را په ګوته کوي یاني هر څومره چې یاد نرخ لوړ وي پوه شه شي چې په هماغه اندازه د پانګوالو لخوا د کارګرانو زبېښاک لوړ دی... [؟؟؟؟]

مرغه وویل: (نه داسې نه ده. کارل مارکس د کاپیټال په دریم ټوک ویلي چې د ګټې د نرخ ټیټوالی د دې دلیل نشي کیدای چې ګویا پانګوال کارګران نه زبېښي(استثماروي) بلکې دلیل یې دا دی چې د پانګې د ودې چټکتیا نسبت اضافي ارزش ته ډېره ده.)

سړي وويل: (تا به مخکې ويل چې پانګوال د ۸ ساعته کار څخه کارګرانو ته د څلورو ساعتونو اجوره ورکوي نو څنګه په وروسته پاته هيوادنو کې بيا د ۸ ساعته کار څخه د دوه ساعتونو اجوره هغو ته ورکوي؟)

مرغه وويل: (ما يوازي مثال ورکړ. خو اړينه ده ووايم چې پانګوال کارګرانو ته دومره ورکوي چې د هغوی يوازي او يوازي د هغوی خېټه پرې ډکه شي تر څو وتوانېږي چې د بيا ځلی لپاره خپل کاري ځواک خرڅ کړي؛ اوس ممکنه ده چې په يوه هيواد کې کارګران د ۴ ساعتونو په اجورې، ځينو کې په ۲ ساعتونو او ځينو کې په ۶ ساعتونو خپل ژوند وڅرخوي.)

سړي وويل: (پوه شوم)

مرغه وويل: (حتماً به دې پام شوئ وي چې ولې په وروسته پاته هيوادونو کې د ګټې نرخ لوړ دی؛ د دې لپاره چې هلته ټوله پانګه ټيټه او اضافي ارزش لوړ دی:

$$\text{د ګټې - سود نرخ} = \frac{\text{اضافي ارزش}}{\text{ټوله پانګه=خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارګرانو اجوره}} \times ۱۰۰$$

که مو په ياد وي پخوا مو وويل چې هر څومره د کسر مخرج کوچنی وي، کسر لوېږي، په همدې اساس کله چې خام مواد ارزانه او د کارګرانو اجوره کمه وي د کسر مخرج کوچنی کېږي او په نتيجه کې کسر لوېږي، ياني د ګټې سود لوړېږي.

$$\text{د ګټې - سود نرخ} = \frac{\text{اضافي ارزش}}{\text{خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارګرانو اجوره}} \times ۱۰۰$$

همدا ده چې پانګوال د خپلې پانګې ډېرۍ برخه(اضافي پانګه) وروسته پاته هيوادونو ته استوي. مارکس د کپيتال د دريمې برخې په ۶۹ مخ کې وائي دا چې پانګه بهر ته لېږدول کېږي علت يې دا نه دی چې پانګه مطلقاً هيواد دننه فعاليت نشي کولای بلکې د لېږد علت يې دا دی چې پانګه په بهر کې د ګټې په لوړ نرخ سره فعاليت کولای شي.)

سړي وويل: (د پانګې لېږد څنګه صورت مومې؟)

مرغه وويل: (لوی پانګوال په دوه لارو پانګه لېږدوي. يو دا چې ياده پانګه د نورو هيوادونو پانګوالو ته په قرض ورکوي دويم دا چې نورو هيوادونو کې لويې کارخانې جوړوي، بانکونه، لوی صنعتي او سوداګريز مرکزونه پرانيزي همدارنګه به دې پانګه نور ډېر کارونه هم کوي.)

سړي وويل: (آيا هغه هيواد چې بهر ته پانګه لېږدوي نور توکې نه استوي؟)

مرغه وويل: (ولې نه! سره له دې چې په امپرياليزم کې د پانګې لېږد زياد ارزښت لري، خو دا امر د نورو توکو د لېږد څخه ممانعت نه کوي. اتفاقاً د پانګې لېږد د توکو لېږد لا نور هوسا کوي. د بېلګې په توګه کله چې يو امپرياليستي هيواد د بل هيواد پانګه په قرض ورکوي(ياني په دې ډول خپله پانګه لېږدوي/خارجوي هغه هيواد مجبوروي چې خپل توکي له هغه هيواده چې قرض يې ترې اخيستی، وپېري.)

سړي وويل: (فکر نه کوئ چې په وروسته هيوادونو کې د کارخانو، صنعتي شرکتونو او نورو جوړول به ښه کار وي؟)

مرغه وويل: (کله چې پانګوال خپله پانګه بهر ته استوي، د وروسته پاته هيوادونو د خلکو تېرايستلو لپاره وائي: موږ په جهان کې د صنعت ودې ته لېواله، ومولیدل چې دلته صنعت نشته او خلک بد ژوند لري، زموږ زړه وسوځېده او راغلو چې مرسته وکړو! خو په واقعيت کې هغوی د هغه هيواد د ثروت، پانګې او تر ټولو مهمه د زيارکښانو د کاري ځواک د لوټلو او ډېري ګټې د خپلولو په موخه بهر ته استوي. که هغوی رېښتيا وائي او غواړي چې نورو هيوادونو سره مرسته وکړي اول د خپل هيواد اړوند فکر وکړي چې خلک يې د صنعت د هغه پرمختګ سره د بې وزلی او لوږې سره مخ او ژوند کوي. مالومه ده که هغوی(پانګوالو) دا کار کولای و دومره لويه پانګه به د دوی لاس ته نه ورتله. ځکه دا پانګه د همدې بې وزلو خلکو د کاري ځواک او پانګې د لوټلو پوسيله د دوی لاسته ورغلي ده.)

سړي وويل :(غواړم پوه شم چې د لومړي ځل لپاره کوم هيواد خپله پانګه بهر ته ولېږدوله؟)

مرغه وويل: (۱۸۰ کاله وړاندي د لومړي ځل لپاره انګلستان پانګه بهر ته ولېږدوله چې ۱۰ کاله وروسته بيا فرانسې هم خپله پانګه بهر ته واستوله.)

سړي وويل: (آيا بهر ته د پانګې لېږد، د دې لامل نه ګرځي چې امپرياليستي هيوادونه د ښو ځمکو د لاسته راوړلو په موخه په جنګ لاس پورې کړي؟)

مرغه وويل: (سمه پايله چې د پانګې د لېږد څخه تر لاسه کېږي همدا د ښو ځايونو د تر لاسه کولو په موخه جنګ او سيالی ده.)

د لويو امپريالستي هيوادونو د پانګوالو تر منځ د نړۍ د وېش

که چېرته يوه امپرياليستي هيواد شتون درلودای نو يوازې يوه هيواد به په پانګه لېږدوله او د همدې پخاطر به د نړۍ د وېش پر سره هيڅ جنګ نه کېدای. خو دا چې امپرياليستي هيوادونه له يوه څخه ډېر دي او هر يو يې غواړي چې خپله اضافي پانګه چې خپل هيواد کې يې په کار نشي اچولای، بهر ته ولېږدوي. همدا ده چې د نړۍ د وېش مسله رامنځته کېږي. وړاندې مو وويل: ستر پانګوال چې د هيواد ډېرۍ توليد د هغو پوسيله کېږي خپلو منځو کې يې تړونونه وکړل چې د هغو تړونو له مخې د هيواد داخلي بازارونه د دوی تر منځ تقسيم شول.، د توکو بيه ټاکل کېده، د توکو مقدار چې هر پانګوال يې بايد توليد کړي مخکې له مخکې ټاکل کېده، خام مواد ورکول کېدل او داسې نور. دا تړونونه له کارتل، سنديکا او ټراستونو څخه عبارت ول. ياد تړونونه هيواد دننه د پانګوالو تر منځ ترسره کېدل.

هغوی په دې شکل سره خپل منځي سيالي له منځه يووړه او وړو پانګوالو ته چې هغوی دم ګړئ د سيالئ غوښتونکي ول کلکه ضربه ورکړه.

کارتلونه او سنديکاوې د دې لامل شوې چې توليد د لږ شمېر کسانو لاس ته ورشي. ياني توليد انحصاري شي. دې تړونو انحصارات رامنځته کړل او دا چې دا انحصارات يوازي هيواد دننه ول د داخلي انحصاراتو په نوم ياد شول. خواوس چې څو هيواده د سترو اضافي پانګو لرونکي دي او غواړي چې دا پانګې بهر ته ولېږدي بايد خپلو منځو کې تړونونه وکښي او د هغو په اساس د نړئ بازارونه خپلو کې سره وويشي. د توکو بيه وټاکي او داسې نور. دې تړونونو ته نړيوال کارتلونه او سنديکاوي ويل کېږي. په دې ترتيب سره امپرياليستي هيوادونه نړيوال انحصارات رامنځته کوي. دا چې دا تړونونه د يوه هيواد د سترو پانګوالو تر منځ نه دي تر څو داخلي انحصار رامنځته کړي،

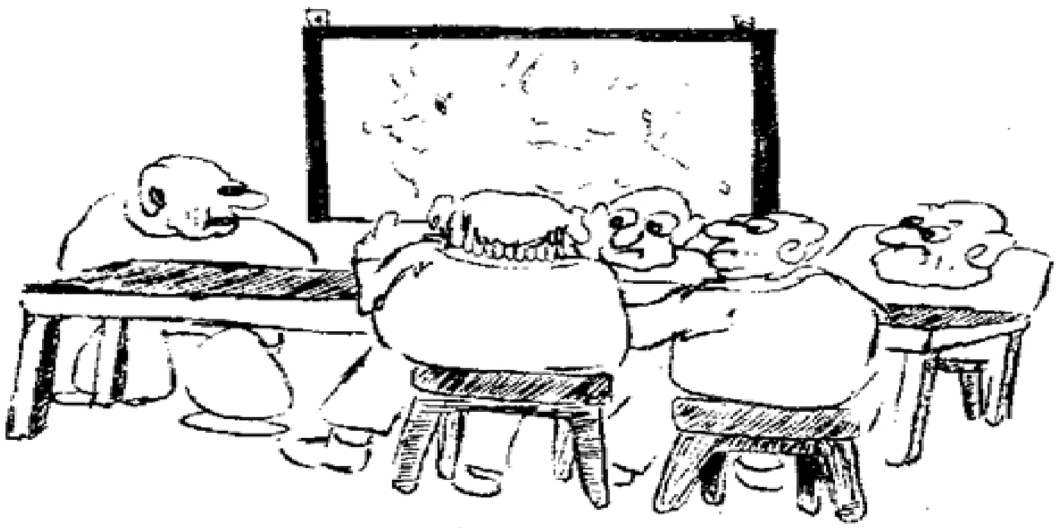

بلکې د څو هيوادونو د سترو پانګوالو تر منځ دي. په دې اساس کله چې څو امپرياليست هيوادونه وغواړي خپله اضافي پانګه بهر ته ولېږدوي، د څو هيوادونو تر منځ تړونونه لاسليکېږي. او د دې جهاني تړونونو پوسيله جهاني انحصارات په وجود راځي. هغه څه چې مالوم دي دا دي چې امپرياليستي هيوادونه هر يو غواړي چې ډېر او ښه بازارونه خپل کړي او د همدي مسلې په سره د هغو تر منځ مبارزه پيلېږي. خو دا مسله هم همداسي حلېږي.

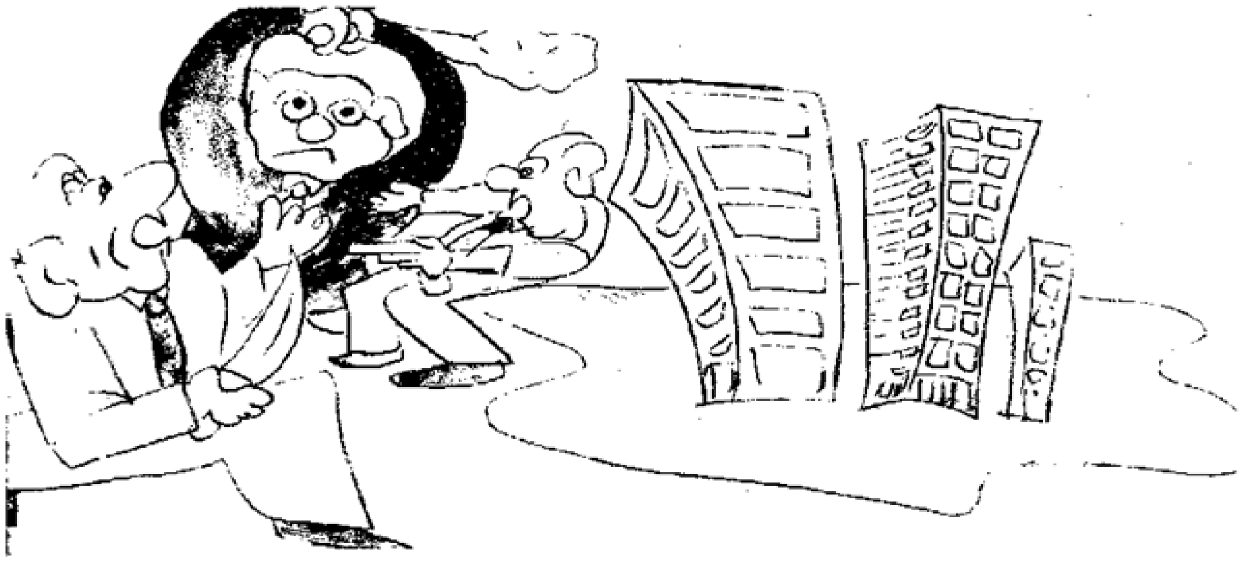

د هر چا چې ځېټ غټ او او زور یې ډېر وي ډېره برخه خپلوي. د ځېټ غټوالی د هر امپریالیستي هیواد د اضافي پانګې مقدار پورې تړاو لري.

لنډه دا چې نړۍ همداسې د امپریالیستي هیوادونو تر منځ ووېشل شوه. اوس یو څه درته وایم چې وبخاندې او هغه دا هغوی چې ټوله نړۍ پخپلو کې دترونونو په اساس سره وېشلې وه ، ویل به یې چې مور د دې لپاره چې نړۍ د جنګ لور ته لاړه نشي دا تړونونه یاني کارتلونه، سندیکاوې او ټراستونه رامنځته او نړې مو خپلو کې سره ووېشله!

رېښتیا هم چې خندوونکې ده. دوی فکر کوي چې جنګ یوازې او یوازې د څو امپریالیستي هیوادونو تر منځ کېږي. ښه، دا سمه ده چې امپریالیستي هیوادونه ټول د لویو اضافي پانګو خاوندان دي او که د هغو تر منځ سازش ونشي نړۍ به د جنګ لور ته وخوځول شي. سره له دې هم یاد سازش[د نړۍ وېش] د جنګ مخه نشي نیولای. ځکه اول خو دا سازش لنډ مهاله دی. دویم دا چې جنګ هغه وخت له منځه ځي چې نړۍ کې پانګواله طبقه له منځه لاړ شي یاني دا چې ټول ورته ژوند ولري. نه دا چې یو شمېر پانګوال د نړې ټول ثروت راټول، د هر څه لرونکې او ښه ژوند ولري او نور خلک په ځانګړې ډول کارګره طبقه چې د هغوی لپاره کار وکړي او خپل ژوند کې یوازې له زنځیرونو او زولنو څخه چې پانګوالو د دوی لاسونو او پښو ته وراچولي، ولري...

باید ووایم چې په واقعیت کې دوه ډوله جنګ وجود لري؛ یو امپریالیستي او نیواککر جنګونه او بل هم عادلانه او آزادی بښونکي جنګونه دي. چې په دې جنګونو کې زیارکښان د پانګوالو د رنځیرونو څخه د خلاصون په موخه مبارزه کوي. امپریالیستي جنګونه د نړۍ د پانګوالو تر منځ تر سره کېږي چې د خپلو ګټو په موخه نړۍ په سرو وینو کې لمبوي؛ خو عادلانه او آزادی بښونکي جنګونه د کارګری طبقې په مشرتابه د زیارکښانو او پانګوالو تر منځ دي، چې د نړۍ پانګوالو ته وژونکې ضربې ورکوي.

هغه څه چې دا جنګونه د نړۍ خلکو ته په ډالۍ کې ورکوي، بې وزلي، لوږه او ناروغي ده. له یاده باید ونه باسو چې امپریالیستي جنګونه د امپریالیستانو لپاره هم مضر او هم ضرر رسوونکي دي. د دې جنګونو په نتیجه کې کارګران او ټول زیارایستونکي - د لوږې او بې روزګاری تر سخت فشار لاندې به راشي- لا ډېره پوهه تر لاسه کوي. سره له دې چې خپله امپریالیستي هیوادونه په جنګ کې ښکېل دي، په هغو هیوادونو کې چې د دوی په ولکه کې دي د اسارت او زېښاک زنځیر یې شرېږي نو هغه ده چې د دې هیوادونو خلک دا فرصت غنیمت ګڼي او په آزادی بښونکو جګړو لاس پورې کوي تر څو د امپریالیزم زنځیرونه وشلوي...

سړي وويل: (پوهېږی؟ د تولید اوزار ورځ تر بلی وده مومي. پانګوال هیوادونه هره ورځ رشد کوي. خامو موادو ته د امپریالیستي هیوادونو اړتیا ورځ تر بلی ډېرېږي. د بېلګي په توګه د یوه امپریالیستي هیواد څو ستر پانګوال په نظر کې ونیسی چې په څو هیوادونو کې د ټوکر جوړوني فابریکی لري. پوهېږو چې هره ورځ د دوی پانګه ډېرېږي. نو په دې اساس د دوی کارخاني د وخت په تېرېدو سره ډېرو خامو موادو ته اړمن کېږي. ښه؛ د ټوکر جوړونې لومړني خام مواد څه دي؟ پنبه. نو د دې پانګوالو د ټوکر جوړونې فابریکې ورځ تر بلی ډېري پنبې ته اړمن کېږي. همدارنګه د نورو هیوادونو پانګوال هم چې د ټوکر جوړوني فابریکې لري ډېري پنبې ته اړتیا پیدا کوي. دا چې هغوی هم رشد کړي او پانګه یې ډېرېږي. همدا ده چې نړۍ کې د ټوکر جوړونې فابریکو خاوندان د خامو لومړنیو موادو د لاسته راوړلو په موخه په مبارزه لاس پوری کوي... ما یوازې د ټوکر جوړونې فابریکې مثال ورکړ خو کولای شو چې دا مثال د صنعت ټولو رشتو اړوند ورکړو. له بل لوري، د وخت په تېرېدو سره هغه هیوادونه چې د ودې دې کچې ته لا نه ؤ رسېدلي چې وکولای شي خپله پانګه بهر ته ولېږدوي، اوس یې وده کړي او خپله په یوه امپریالیستي ځواک اوښتي او غواړي چې خپله اضافي پانګه بهر ته ولېږدوي. نو غواړي چې د نړۍ بیا وېش پیل کړي تر څو دوی ته هم یوه برخه ورسېږي.

همداسی کېږي، کله چې دنړۍ په وېش کې چې د یوه هیواد اضافي پانګه له نورو کمه وي او لږه برخه ورسېږي خو کله چې ځواکمنېږي او ډېرۍ پانګه په لاس راوړي،په داسي وخت کې بیا غواړي چې نړۍ له سره وویشل شي. دا چې د پخواني وېش له مخې نسبت و نورو هیوادونو ته ضعیفه ؤ نو لږه برخه یې په نصیب شوي ده. هو دا ټول د دې لامل ګرځي چې نړۍ په وینو ولمبول شي.

په دې جګړو کې پانګوال د جنګ په بهانه کارګران له حده زیات په کار ګماري تر څو پرلپسې وسله، فشنګ، مهمات، کالي او جنګي وسائل تولید کړي.

سړي وویل: (کله چې د نړۍ د وېش په سر جنګ ترسره کېږي، هغوی خلکو ته څه وائي؟)

مرغه وویل(هغوی د خلکو د غولولو په موخه او د دې لپاره چې سرتېري جنګ ته واستوي وائي چې د هیواد د فاع لپاره مبارزه کوو. یا هم وائي چې فلانکې هیواد په فلانکې هیواد حمله کړي نو موږ باید له فلانکې هیواد څخه ملاتړ وکړو او داسي نورې برغزي او بابولالي)

سړي وویل:(اوس متوجه شوم چې تر څو پانګوال سیستم له منځه لاړ نشي سوله نشي راتلای)

مرغه وویل: (امپریالیستي هیوادونه د ډېرو او ښو ځایونو/هیوادونو/ځمکو د لاسته راوړلو په موخه لوی وحشي جنګونه رامنځته کوي. د خندا وړ خو لا دا ده: کله چې طبقاتي تضاد او ځناوړ ډوله استثمار موجود وي، د سولې او آرامي خبري وکړو.

هو کرانه دوسته تر څو چې پانګوال سیستم برقراره وي، طبقاتي تضاد، بې وزلي او لوږه به ورسره وي او امپریالیستي هیوادونه به د مستعمره او نیمه مستعمره هیوادونو د لاسته راړول په موخه ډېر نور خونړي جنګونه په لار واچوي.)

سړي وویل:(مستعمره او نیمه مستعمره یاني څه؟)

مرغه وویل:(مستعمره هغه هیواد ته ویل کېږي چې مستقیماً د امپریالیستي هیوادونو پانګوالو په لاس کې وي. هغه هیواد چې مستعمره وي هیڅ استقلال نلري، تر دې چې امپریالیسم یادو هیوادونو ته په علني ډول خپل نظامي ځواکونه هم استوي. خو نیمه مستعمره هیوادونه بیا هغه دي چې په اصطلاح ظاهراً د استقلال لرونکي دي؛ یاني له ځانه یو شاه یا ولس مشر لري خو د سیاسي او اقتصادي اړخه په امپریالیزم پوري تړلي وي. چې خپل خواراکې، پوښاک او صنعتي لوازم له هغه هیواده چې دی پرې تړلی دی وارد کړي. پاتي دې نه وي چې په نیمه مستعمره هیواد کې شاه یا ولسمشر د امپریالیزم لاس پوڅی او نوکر وي.

د امپریالیستي هیوادونو پانګوال په نیمه مستعمره هیوادونو کې پانګه اچونه کوي او د داخلي پانګوالو په مرسته یاني په واقعیت کې د خپلو نوکرانو په مرسته هغه هیواد لوټوي او د نظامي کاړیوه یا نظامي مشاورو او نورو په نامه یې نیمه مستعمره هیوادونو ته استوي.)

سړي وویل:(پوهېږم چې نور سترې شوی یې او غواړی چې لاړ شې. خو مخکې له دې باید ووایم د هغه څه چې تا د امپریالیزم په اړه وویل؟؟؟؟ځکه امپریالیستان دومره پیاوړي او زور یې دومره ډېر دی چې هیڅکله به کارګران ونه توانېږي هغوی نابود کړي.)

مرغه وویل:(ما داسې څه نه دی ویلي. ما وویل چې کله پانګولۍ امپریالیزم ته ورسېږي نور یې ورکاوی حتمي دی. ما وویل چې امپریالیزم د پانګولۍ وروستی پړاو دی.)

سړي وویل: (په همدومره ساده ګۍ سره؟)

مرغه وویل: (نه بابا! ګوره، زه څو پوښتني مطرح کوم، ته ځواب راکړه.)

د امپریالیستي هیوادونو ځواک په څه کې دی؟

سړي وویل: (په اضافي پانګه کې.)

مرغه وویل: (اضافي پانګه څه ده؟)

سړي وویل: (هغه خو مالومه ده نو، کله چې ستر پانګوال خپل هیواد کې د کارګرانو د زیښاک څخه لویه پانګه تر لاسه کوي ځکه خو یوه برخه یې پخپل هیواد کې او پاتي برخه چې اضافي ده بهر ته استوي.)

مرغه وویل: (دا پانګه له کومه راغلي.)

سړي وویل: (د کاګرانو له زیاره.)

مرغه وویل: (اضافي پانګه هم چې کله بېرته ولېږدول شوه، د کارګرانو د زيار پوسيله ورځ تر بلې ډېرېږي. دا سمه ده؟)

سړي وويل: (هو.)

مرغه وویل: (نو له همدې امله دا کارګران دي چې د هغوی د لاسي تنړاکو په نیتجه کې پانګوال څواکمنېږي خو که کارګران پوه شي نور به هغوی څواکمن نه وي.)

سړي وويل: (خو تا وويل چې فوځ او پوليس د امپرياليزم په خدمت کې دي. هغوی ټانګ، ټوپک، بمب او داسي نور ګڼ جنګي اوزار لري.)

مرغه وویل: (ټانک څوک جوړوي؟)

سړي وويل: (کارګر)

الوکی وویل: (ټوپک څوک جوړوي؟)

سړي وويل: (کارګر.)

مرغه وویل: (بمب، فانتوم او نور هم کارګران جوړوي. په هر څه چې ګوته کېږدې هغه کارګر جوړ کړي. وینی یې؟ پانګوال پرته له کارګره ورکېږي. ښه نو که چېرته کارګران د خپلو تولو رنځونو علت ومومي ، که هغوی وپوهېږي چې څومره یوه ښکلی نړۍ ورته په تمه ده، که هغوی وپوهېږي چې د جنګونو علت چې ټولې نړۍ ته یې اور ورته کړ او په وینو یې ولمبوله او میلیونونه خلک یې ووژل د نړۍ د وېش په سر د امپریالیستي هیوادونو تر منځ د شته اختلاف له امله دي. که هغوی دېې وزلي، بې روزګاری او نورو په علت پوه شي، کارخانې به پرېږدي او د امپریالیزم که روښانه یې وواېو د پانګوال شړېدلي سیستم په وړاندي به راپورته او مبارزه پیل کړي. کله چې کارګران کارخانی پرېږدي، هغه له کاره لوېږي او ځای په ځای درېږي. او کله چې کارخانې ودرېدی یاني پانګه له کاره ولوېده او کله چې پانګه په ځای ودرېږي او له کاره ولوېږي پانګوال به ورځ تر بلی کمزوري چې بیا نشي کولای دکارګرانو په وړاندي مقاومت وکړي او په پای کې به له ماتي سره مخ شي.)

سړي وویل: (هغه څه چې لا تر اوسه هم ماته لا ینحله دي هغه دا دي چې: ته ولې وایې چې امپریالیزم د پانګولی وروستۍمرحله ده؟)

مرغه وویل: (ډېر علتونه لري.)

۱-کله چې پانګولی خپلی وروستنۍ مرحلې امپریالیزم په لور ګام اخلي، د امپریالیستي هیوادونو پانګوال کښ هیوادونه تر ولکې لاندي راولي. دا هیوادونه د مستعمرې یا نیمه مستعمرې په شکل اوړي. د دې هیوادونو خلک له بزګرانو نیولی تر کارګرانو پورې په وحشي بڼه استثمارېږي. د هغوی هر کوچنی غبرګون د ټوپک پوسیله ځوابېږي. د هغوی ټول ثروت د مس له معدنه نیولی تر سروزرو او نفتو پورې ټول لوټل کېږي. او په بدل کې یې لږ څه خرافات ورکول کېږي تر څو زبېښاګګر په آرامه سره خپل استثمار ته دوام ورکړي. ښکاره ده چې په دې هیوادونو کې بې وزله، بې کاري، لوږه او مریضي پراختیا مومې او په نتیجه کې د امپریالیزم په وړاندي چې د پانګولی وروستنۍ مرحله ده دخلکو کرکه او دوښمني زېږي او د مبارزې غوښتنه پکې پیدا کېږي.

۲-کله چې د نړیوالو بازارونو او خامو موادو په وړاندي د امپریالیستي هیوادونو دښمني تر جنګه ورسي، دا جنګونه په کارګري طبقې د بې روزګارۍ او لوږي فشار لا هم ډېروي. امپریالیستي جنګونه کارګران هوښیاروي او د نړۍ په کچه د کارګري انقلابونو د ډېرېدو لامل ګرځي. د بېلګې په توګه د لومړي نړیوال جنګ څخه وروسته چې د آلمان لخوا د نړۍ د وېش په سر په وجود راغی، د شوروي ستر انقلاب تر سره شو.

همدارنګه دویم نړیوال جنګ هم کارګراي او امپریالیستي ضد انقلابونو ته لاره هواره کړه. څنګه چې د نړۍ د یو پر څلورمې برخی نفوسو ته امپریالیسم زولنې اچولی وې، وشلولې او وژغورېدل. په کلي ډول امپریالیستي جنګونه تل رامنځته کېږي. که امپریالیستان وغواړي یا ونه غواړي تاریخ په ثبوت سولي چې دا جنګونه د پانګولی مرګ رانږدې کوي.

۳-د کارګرانو او پانګوالو تر منځ اختلاف د زبېښاک(استثمار) ډېرېدو او د پولیسو پوسیله د ټکونې له امله ډېرېږي چې د پانګوالو په وړاندي د کارګرانو او نورو زیارایستونکو دښمني او کرکه له پخوا لا نوره هم زیاتېږي.د یادو درې واړو اختلافاتو ډېرېدل د دې نښه ده چې نور نو د پانګولی عمر پای ته رسېدلی دی.

سړي وویل : (کله چې دا درې اختلافه ډېر او چټک شي، پانګولي به خپل پخپله نابوده شي؟)

مرغه وویل: (مسله دا ده چې د دې اختلافونو ډېرېدل او چټکتیا د پانګولي د ورکاوي او په ځای یې د کارګري حکومتونو د ځای ناستی کیدو په موخه د کارګري انقلابونو د نږدې کېدو او تر سره کېدو نښه ده او یا هم ویلای شوي چې سوسیالیزم(د کمونیزم لومړۍ مرحله) ده. روښانه ده چې تر څو د کارګرانو په رهبرۍ ټول خلک انقلاب ونکړي، نشي کولای چې خپل هیواد کې د پانګولي ریښې وباسي.)

سړي وویل: (آیا دا شوني ده چې ټول جهان کې یو ځلي/یو دم/ وار د واره پانګوال سیستم د کارګري انقلابونو پوسیله نسکور شي او سوسیالیزم یې ځای ناستی شي؟)

مرغه وخندل او بیا یې وویل: (ته لکه چې ډېر وارخطا یې. که داسې څه ممکنه وای نو د لومړي نړیوال جنګ څخه وروسته به چې شوروي کې سوسیالیستي انقلاب تر سره شو د ټول جهان ولسونو به د کارګرانو په رهبرۍ د پانګولي د له منځه وړلو په موخه انقلاب ته لاس اچولی وای. کارګري او آزادۍ بښونکي انقلابونه په پراوېزه ډول د نړۍ په مختلفو هیوادونو کې تر سره کېږي.)

سړي وویل: (یوه بله پوښتنه هم لرم چې وروستي پوښته مې ده او هغه دا چې آیا امپریالیزم د علم او صنعت له پرمختګ سره موافق دی او کنه؟)

مرغه وویل: (تر څو چې پانګولي خپلې وروستۍ مرحلې امپریالیزم ته نه وي رسېدلي او د آزادۍ سیالۍ په حالت کې وي هر پانګوال هڅه کوله چې نسبت نورو ته د ده توکي ښه وي تر څو په آرامه او ګرانه بیه یې نظر نورو ته وپلوري. د همدې لپاره د صنایعو له پرمختګ

سره يې مخالفت نه کاو خو څنګه چې پانګولې خپل وروستي پړاو امپرياليزم ته ورسېده لوی پانګوال چې ډېری توليد د دوی لخوا کېده دې پايلې ته ورسېدل چې خپلو کې سره سازش وکړي او د کارتلونو،سنديکاؤ او ټراستونو پوسله توليد يوازې ځان پوری وتړي/انحصار کړي. نو کله چې توکو توليد انحصاري شو له هغه وروسته يې پخپله خوښه بيه/قيمت چې څومره د دوی غوښتل هغومره پورته وړله.ياني لکه مخکې مو چې وويل دوی ترون کاوه چې هيڅ يو پانګوال د دې حق نلري چې خپل توکي نظر هغه بل ته ارزانه وپلوري. دا ده چې پانګوال کولای شي د توکو بيه لوړه وساتي د صنعت ودې ته اړتيا نه مومې او د دې لپاره چې د توليدي اوزارو وده د دوی عمر لنډ نکړي د صنايعو د ودې په وړاندې ودرېږي. نو په همدې اساس امپرياليزم د پرمختک او ودې په وړاندې لوی خنډ دی. روښانه ده چې هيڅ ځواک نشي کولای د ټولنې، علم او صنعت د ودې خنډ وګرځي.

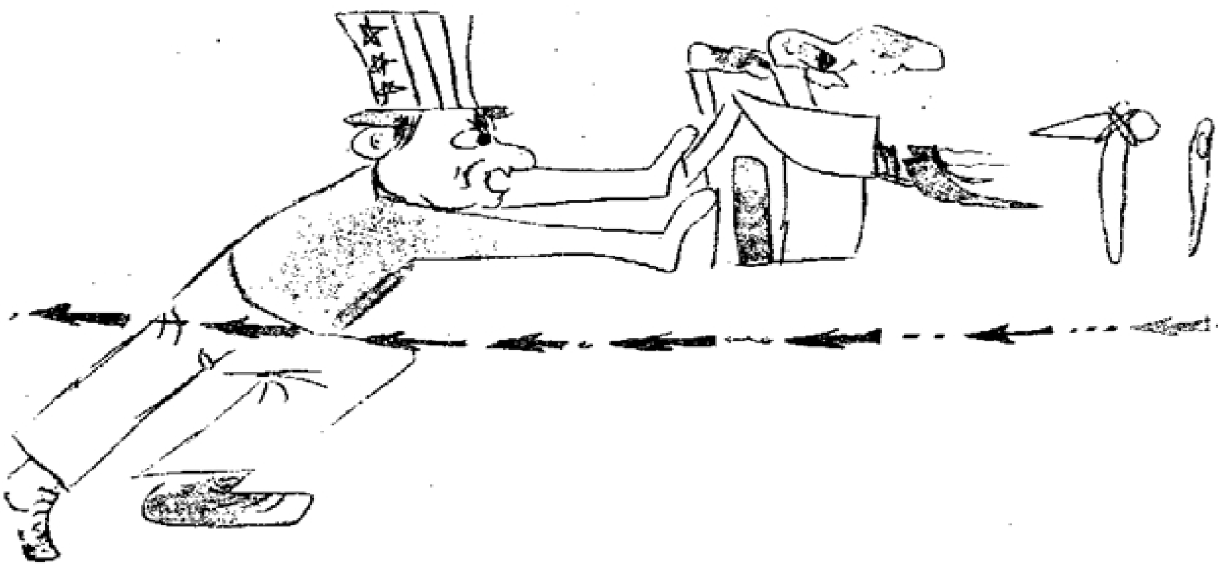

همدا ده چې امپرياليزم د څو سري مار په څېر د مرګ په حال کې دی.)

شاوخوا نيمه شپه وه. الوتکه او سړئ دواړه ستړي شوي ول. مرغه وويل: (هغه څه چې ما د امپرياليزم اړوند وويل هغه بنسټيز مسائل ؤ چې تا په دې اړوند نوری مطالعې ته اماده کړي. نيمه شپه ده. خوب نيولی يې، زه هم بايده ولاړه شم؛ سبا راشه د ځنګله ها خوا د تپې سره ته راشه چې يو زړه وړنکی کتاب امانت درکړم.)

سړی خوښ شو او قول يې ورکړ چې سبا د ځنګه ها خوا ته لاړ شي. هغه ؤ چې يو بل ته يې شپه پخير وويل ، الوتکه والوته او د شپې په تيارو کې ورکه شوه...

پای...

د امپرياليزم د نابودی په موخه مخ په وړاندې د خلقي – پرولتري انقلاب په لور!!!